

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Jana Pořízková

Uplatnění multikulturní výchovy při práci s dětmi ve školní družině

Olomouc 2018

vedoucí práce: PhDr. Jitka Plischke, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím pramenů a literatury uvedené v seznamu citované literatury.

V Olomouci dne .....

Děkuji vedoucí práce PhDr. Jitce Plischke, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Jana Pořízková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	PhDr. Jitka Plischke, Ph.D.
Rok obhajoby:	2018

Název práce:	Uplatnění multikulturní výchovy při práci s dětmi ve školní družině.
Název v angličtině:	Application of Multicultural Education in working with children at after-school childcare
Anotace práce:	<p>Bakalářská práce je zaměřena na uplatnění multikulturní výchovy při práci s dětmi ve školní družině. Hlavním cílem práce je poskytnout praktické příklady činností ve školní družině s důrazem na to ukázat, že znalost českých svátků a tradic je důležitá, stejně tak je důležité vnímat i tradice zahraniční. Obsahem teoretické části jsou kapitoly, které popisují školní družinu, multikulturní výchovu a vybrané svátky - Vánoce, Velikonoce, Svátek sv. Valentýna, První máj, Halloween a Dušičky. Praktická část je zaměřena na tvorbu metodického plánu práce ve školní družině v souvislosti s těmito svátky.</p>
Klíčová slova:	Školní družina, multikulturní výchova, svátky, tradice, Vánoce, Velikonoce, První máj, Svátek sv. Valentýna, Dušičky, Halloween, metodický plán.

Anotace v angličtině:	<p>The bachelor thesis is focused on the use of multicultural education during the work with children in the after-school club. The main aim of the thesis is to provide practical examples of activities for the after-school club with the emphasis on the fact that knowledge of Czech holidays and traditions is important as well as knowledge of foreign ones. The theoretical part consists of chapters describing the after-school club, multicultural education and representative holidays such as Christmas, Easter, Valentine's Day, First May, Halloween and All Souls' Day. In the practical part a methodical plan for the after-school club in connection with these holidays is designed.</p>
Klíčová slova v angličtině:	<p>After-school club, multicultural education, holidays, traditions, Christmas, Easter, First May, St. Valentine's Day, Halloween, All Souls' Day, methodical plan.</p>
Přílohy vázané v práci:	<p>8 příloh (ukázky výtvarných prací a pracovních listů)</p>
Rozsah práce:	<p>71</p>
Jazyk práce:	<p>Český</p>

OBSAH

Úvod	7
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 Školní družina	8
1.1 Definice školní družiny	8
1.2 Historie školní družiny	9
1.3 Školní vzdělávací program školních družin	11
2 Multikulturní výchova	16
2.1 Problematika definice pojmů „multikulturní výchova“ a „interkulturní výchova“	16
2.2 Ukotvení multikulturní výchovy ve školské legislativě	18
2.3 Pojem „kultura“ v rámci multikulturní výchovy	20
3. Svátky a jejich tradice	21
3.1 Vánoce	21
3.2 Velikonoce	27
3.3 První máj a Svátek svatého Valentýna	33
3.4 Dušičky a Halloween	37
PRAKTICKÁ ČÁST	43
Metodický plán činností	43
4.1 Vánoce	43
4.2 Velikonoce	49
4.3 Svátek svatého Valentýna a První máj	54
4.4 Halloween a Dušičky	58
Závěr	63
Použitá literatura	64
Seznam příloh	67

Úvod

Tato bakalářská práce se zaměřuje na spojení multikulturní výchovy s činnostmi probíhajícími ve školní družině. Domnívám se, že lidé - potažmo pedagogové - v oblasti multikulturní výchovy často kladou důraz především na otázky menšin v populaci, diskriminaci s ní související či podobná témata spadající do této problematiky. Proto jsem se chtěla zaměřit na multikulturní tematiku z jiné oblasti, která se také dotýká společnosti.

Téma jsem si vybrala, protože mě zajímal bližší pohled na nejvýznamnější a nejpoblárnější svátky a jejich tradice z hlediska jejich původu a jejich vzájemnému prolínání v kontextu české a anglosaské kultury. Především jednotlivé české tradice a symboly jsou často zaměňovány či ovlivňovány anglosaskou kulturou.

Úvodní kapitola teoretické části se zaměřuje na definici školní družiny, její historii a náplň činností. Druhá kapitola se věnuje předmětu multikulturní výchovy. Třetí kapitola pak popisuje vybrané svátky - Vánoce, Velikonoce, Halloween, Dušičky, Den sv. Valentýna, První máj - a srovnává jejich tradice a symboly z hlediska české a anglosaské kultury. Praktická část se zabývá tvorbou metodického plánu činností v rámci předmětu multikulturní výchovy v souvislosti s výše zmíněnými svátky.

Při práci byla použita metoda pozorování při plnění jednotlivých úkolů a činností, a také rozhovory s dětmi jako zpětná vazba. Tyto metody pomohly k sestavení metodického plánu, tak aby byl přehledný a mohl reflektovat zvolené činnosti.

Cílem práce je vytvoření přehledného metodického plánu činností v oblasti svátků, které se edukace věnuje vždy pouze povrchně. Práce si dává za cíl žáky seznámit s těmito svátky více do hloubky, a to z hlediska jejich původu, historického vývoje a vzájemného prolínání. Ukázat žákům hodnotu tradic a nezbytnost jejich dodržování.

Přínos této práce vidím ve zpracování konkrétní metodiky této problematiky, kterou bude možné prakticky využít při práci se žáky ve školní družině. Součástí metodiky je také reflexe jednotlivých témat, tedy vstupní a výstupní znalosti a dovednosti žáků, které mohou další pedagogičtí pracovníci využít v rámci prevence před problematičnými úkoly.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Školní družina

V první kapitole se bude tato práce zabývat tématem školních družin, a to z důvodu charakteristiky tohoto školského zařízení z hlediska jejího ukotvení ve školské legislativě a z hlediska dokumentů, na jejichž základě staví samotná činnosti zařízení. V neposlední řadě se práce bude zabývat stručnou historií a vývojem, kterým školní družina prošla.

1.1 Definice školní družiny

Již na úvod této kapitoly lze předpokládat, že se školní družinou se ve svém životě setkal snad bez výjimky každý (bavíme-li se o žácích a jejich rodičích na území České republiky, potažmo bývalého Československa). Nejeví se proto obtížné stručně vymezit co je školní družina. V užším slova smyslu ji lze charakterizovat následovně:

Školní družina je typ školského zařízení spadající pod danou základní školu. Družinu zpravidla navštěvují žáci 1. stupně (žáci prvních až pátých tříd). Řídí se Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání, který naplňuje prostřednictvím různorodých činností kreativních, sportovních, klidových a takových, které doplňují právě probírané učivo.

Oficiální webové stránky MŠMT školní družinu popisují následovně:

„Školní družiny jsou školská zařízení, která poskytují zájmové vzdělávání žákům z jedné nebo několika základních škol podle vlastního vzdělávacího programu, který jim umožňuje výrazně se profilovat podle zájmů a potřeb žáků. Školní družina slouží výchově, vzdělávání, rekreační, sportovní a zájmové činnosti žáků v době mimo vyučování.“¹

Tuto velmi výstižnou charakteristiku dále webové stránky doplňují vymezením účastníků, kteří zařízení mohou navštěvovat:

„Je přednostně určena nejmladším žákům (1. až 5. třída), případně i dětem v přípravné třídě jedné nebo více základních škol a dětem v přípravném stupni jedné nebo více základních škol

---

¹ Školní družiny. Ministerství školství, mládeže a tělovýchovy [online]. 2018[cit. 2018-03-20]. Dostupné z: www.msmt.cz/mladez/skolni-druziny

speciálních. K pravidelné denní docházce lze přijímat i žáky druhého stupně základní školy, žáky nižšího stupně šestiletého nebo osmiletého gymnázia nebo odpovídajících ročníků osmiletého vzdělávacího programu konzervatoře. K pravidelné denní docházce nemohou být přijati žáci, kteří jsou přijati k činnosti klubu.“²

Ačkoliv nelze vyloučit, že ŠD navštěvují děti i mimo první stupeň ZŠ, jejich výskyt v tomto školském zařízení je zcela jistě zanedbatelný a jedná se tak již spíše o účastníky školních klubů. Je nutno podotknout, že věkovou hranici si může každá školní družina libovolně nastavit.

1.2 Historie školní družiny

Bohužel neexistuje mnoho literárních pramenů, které by se vznikem školních družin zabývaly. Mezi nejvýznamnější autory problematiky volnočasové pedagogiky, potažmo školních družin, se řadí Jiřina Pávková. Ta dává nahlédnout k bližším souvislostem vzniku družin.

To, jakým způsobem trávily volný čas děti, zajímalo již rodiče a pedagogy v minulosti. Podmínky a možnosti jeho trávení byly samozřejmě nesrovnatelné s tím, jaké příležitosti mají dnešní děti. Nejstarší instituce, tzv. útulky, vznikají ve druhé polovině 19. století. Úplně první z těchto útulků vznikl roku 1885 v Praze na Vyšehradě. Ačkoliv jejich primární smysl tkvěl v dohledu nad dětmi pracovní zaneprázdněných rodičů, postupem času tato sociální úloha ustoupila a do popředí se dostal důraz kladen také na výchovu a vzdělávání.³

Tato pozvolná proměna smyslu těchto zařízení jistě nebyla náhodná a určitou podobnost můžeme nalézat i v současnosti. A to takovou, že již naši předci kladli důraz na smysluplné využití volného času dětí a mládeže, které má pozitivní vliv i na společnost z hlediska výchovy dospívajících členů společnosti.

„Struktura výchovně-vzdělávacích činností rekreačního charakteru (hry, cvičení, sezonní zábavy, výlety) a činností hudební, výtvarné, tělovýchovné, literární, přírodovědné,

---

²Školní družiny. *Ministerství školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. 2018[cit. 2018-03-20]. Dostupné z: www.msmt.cz/mladez/skolni-druziny

³ PÁVKOVÁ, Jiřina a Bedřich HÁJEK. *Školní družina*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, 154 s. ISBN 80-7178-751-5.

*vlastivědné, pracovní. Zvláštní důraz byl kladen na pracovní výchovu, utváření pracovních dovedností, včetně sebeobsluhy i poznávání různých povolání... Částečně bylo v útulcích zajištěno i stravování. Za velmi pokrokový lze považovat požadavek pedagogické kvalifikace vychovatelky, kterou byla zpravidla zkušená industriální učitelka ručních prací.*⁴

Změna podstaty smyslu zařízení měla za následek i změnu oficiálního názvu, a tak se v roce 1931 mění pojmenování „útulek“ na název „družina“. Ještě více se tak zdůrazňuje výchovná a vzdělávací stránka, nově pojmenovaných, družin. Družina si dokonce klade za cíl přijímat nejen děti zaměstnaných rodičů a děti ze sociálně slabších poměrů, ale také děti, které by zde trávily svůj volný čas dobrovolně.

*„Doporučovala se docházka do družiny i pro ty děti, které nebylo možno označit jako chudé. Předpokládalo se, že díky práci kvalifikovaného pedagoga budou děti lépe využívat volný čas. Důraz byl kladen na souvislost volného času se školní výukou, kterou měly činnosti družin vhodně doplňovat.*⁵

Důsledku sociální a politických změn, které nastaly v období po 2. světové válce, se odrazily samozřejmě i na výchově dětí. A to jak na výchově školní, tak i výchově mimoškolní.

Teprve v roce 1948 se družina stává součástí škol a přibližně v této době dochází k výraznějšímu nárůstu počtu dětí. Zatímco doposud byl v náplni výchovně-vzdělávací činnosti upřednostňován především prvek vzdělávací v návaznosti na výuku, v 50. letech byl tento prvek zcela potlačen a do popředí se dostává výchova, zdraví, zájmy dítěte, tedy je zdůrazňován především volnočasový charakter družin. K posledním významným změnám pak dochází v roce 1960. Nově vznikají školní kluby jako reakce na potřebu odlišit specifika týkající se věku. Limit jednotlivých oddělení byl stanoven na 30 dětí.⁶

„Školské zákony a další dokumenty MŠMT ČR, vydané v sedmdesátých, osmdesátých a devadesátých letech 20. století, nepřinesly pro oblast školních družin výraznější koncepční

---

⁴ PÁVKOVÁ, Jiřina a Bedřich HÁJEK. Školní družina. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, 20 s. ISBN 80-7178-751-5.

⁵ PÁVKOVÁ, Jiřina a Bedřich HÁJEK. Školní družina. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, 154 s. ISBN 80-7178-751-5.

⁶ PÁVKOVÁ, Jiřina a Bedřich HÁJEK. Školní družina. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, 154 s. ISBN 80-7178-751-5.

změny. Příslušné směrnice a vyhlášky však stále více zdůrazňují specifický charakter výchovy probíhající v družinách.“⁷

Na závěr je tedy možné říci, že zatímco u zrodu školních družin byla potřeba pohlídat děti a zajistit jim tak bezpečí v době, kdy rodiče pracují, postupem času se z této potřeby stala možnost dalšího pedagogického působení na děti na úrovni výchovně-vzdělávací. Zatímco v první polovině 20. století se kladl důraz na část vzdělávací, ve 2. polovině se již upřednostňovala výchovná část. I přes to, že z hlediska koncepce se již dlouhá léta nedošlo k žádným výrazným změnám, můžeme říci, že podstata činností a aktivit ve školních družinách stojí především na vyváženosti výchovně-vzdělávacího poměru.

1.3 Školní vzdělávací program školních družin

Nejen jednotlivé školy, ale i školská zařízení pro zájmové vzdělávání, včetně školních družin, musí vést náležitou pedagogickou dokumentaci. Jedná se o následující dokumenty:

1. rozhodnutí o zápisu do školského rejstříku a o jeho změnách a doklady uvedené v § 147 školského zákona,
2. evidence dětí, žáků nebo studentů („školní matrika“)
3. doklady o přijímání dětí, žáků, studentů a uchazečů ke vzdělávání, o průběhu vzdělávání a jeho ukončování,
4. školní vzdělávací program
5. vnitřní řád
6. knihu úrazů a záznamy o úrazech dětí, žáků a studentů, popřípadě lékařské posudky,
8. personální a mzdovou dokumentaci, hospodářskou dokumentaci a účetní evidenci podle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů,
9. další dokumentaci stanovenou zvláštními právními předpisy, například zákonem o ochraně veřejného zdraví⁸

---

⁷ PÁVKOVÁ, Jiřina a Bedřich HÁJEK. *Školní družina*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, 21 s. ISBN 80-7178-751-5.

⁸ HEŘMANOVÁ, Jana a Milan MACEK. *Metodika pro podporu tvorby školního vzdělávacího programu ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. V Praze: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Odbor pro mládež, 2009, 110 s. ISBN 978-80-86784-77-9.

„Rozsah pedagogické dokumentace, kterou vedou školská zařízení, je v porovnání s rozsahem pedagogické dokumentace vedené školami výrazně menší.“⁹

Protože se práce bude v následujících kapitolách vztahovat zejména k práci školní družiny s dětmi a obohacení školního vzdělávacího programu o nové činnosti, bude se tato podkapitola zabývat bodem č. 4, tedy školním vzdělávacím programem.

Zatímco pro školy vydalo MŠMT tzv. rámcový vzdělávací program, pomocí kterého vytváří jednotlivé školy své vlastní školní vzdělávací programy (dále ŠVP), pro školská zařízení rámcové programy vydány nebyly. Jedná se však o závazný pedagogický dokument a každé takové zařízení jej musí ze zákona mít.¹⁰

Byť tvorba ŠVP pro ŠD a její pravidla nejsou nikde oficiálně ani ze zákona dány, je zřejmé, že ŠVP jednotlivých ŠD tvoří tým vychovatelek pod vedením vedoucí vychovatelky z pověření ředitele školy. ŠVP ŠD by měly navazovat na ŠVP školy, pod níž ŠD spadá. Tvorba ŠVP pro ŠD by měla vycházet z obecného RVP a dále ŠVP dané školy. Vychovatelky však mohou hledat inspiraci např. i u ŠVP pro předškolní vzdělávání, a to zejména z hlediska koncepce programu.¹¹

Je otázkou, zda lze takto stanovené podmínky brát jako výhodu či nevýhodu při tvorbě stěžejního závazného pedagogického dokumentu. Na straně jedné nejsou dány jasné mantinely a vychovatelky, jakož i ostatní pedagogové pracující v jiných školských zařízeních zájmového vzdělávání, jsou odkázáni na vlastní tvůrčí práci, která je ale zákonem vyžadována. Na straně druhé je tato nespécifičnost ŠVP do jisté míry nezbytná, neboť práce ve školní družině je natolik různorodá po všech stránkách - po stránce časové, tvůrčí a zejména věkové - že ji lze opravdu jen těžko pojmut v přesném rámcovém vzdělávacím programu, který by platil pro všechny družiny. I přes to, samotný obsah daného ŠVP musí splňovat jisté náležitosti.

---

⁹ HEŘMANOVÁ, Jana a Milan MACEK. *Metodika pro podporu tvorby školního vzdělávacího programu ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. V Praze: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Odbor pro mládež, 2009, 37 s. ISBN 978-80-86784-77-9.

¹⁰ HÁJEK, Bedřich. *Jak vytvořit vzdělávací program pro školní družiny*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 125 s. ISBN 978-80-7367-233-1.

¹¹ HÁJEK, Bedřich. *Jak vytvořit vzdělávací program pro školní družiny*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 125 s. ISBN 978-80-7367-233-1.

„ŠVP ŠD formuluje konkrétní cíle vzdělávání i jeho obsah, navrhuje odpovídající výchovné formy, obsahuje časový plán, charakterizuje materiální, personální a ekonomické podmínky školní družiny, vymezuje podmínky pro dodržování bezpečnosti a ochrany zdraví žáků a také podmínky pro činnosti žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.“¹²

Mluvíme-li o cílech zájmového vzdělávání, pak jsou to cíle dané školským zákonem, kterých se však dosahuje specifickými prostředky pro školní družiny a jiná volnočasová zařízení. Zjednodušeně lze tvrdit, že vyústěním rámcového vzdělávacího programu a jeho obsahu je osvojení klíčových kompetencí, tzn. znalostí, schopností, dovedností, postojů a hodnot prostřednictvím pravidelných i spontánních činností, odpočinkových činností, přípravou na vyučování a příležitostných akcích.¹³

Pro účely jasněji specifikovaných cílů činnosti školní družiny lze akceptovat cíle předškolního vzdělávání, jehož struktura edukace je struktuře edukace školních družin bližší. Mezi stěžejní cíle edukace ve školní družině teda patří:

1. rozvoj dítěte, jeho učení a poznávání
2. osvojování si základních hodnot, na nichž je založena naše společnost
3. získávání osobní samostatnosti a schopnosti projevit se jako svobodná osobnost působící na své okolí
4. vychovávat k smysluplnému využívání volného času a vybavovat žáky dostatkem námětů pro naplňování volného času.¹⁴

Poslední zmiňovaný cíl je cílem specifickým pro školní družiny, zároveň jej však lze považovat za klíčový.

K naplnění těchto cílů tedy dochází prostřednictvím různorodých činností a aktivit, jež jsou dětem ve školní družině nabízeny. Každá jednotlivá činnost by měla vést k osvojování tzv. integrovaných vzdělávacích cílů neboli klíčových kompetencí.¹⁵

---

¹² HÁJEK, Bedřich. *Jak vytvořit vzdělávací program pro školní družiny*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 17 s. ISBN 978-80-7367-233-1.

¹³ HÁJEK, Bedřich. *Jak vytvořit vzdělávací program pro školní družiny*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 125 s. ISBN 978-80-7367-233-1.

¹⁴ HÁJEK, Bedřich. *Jak vytvořit vzdělávací program pro školní družiny*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 125 s. ISBN 978-80-7367-233-1.

¹⁵ HÁJEK, Bedřich. *Jak vytvořit vzdělávací program pro školní družiny*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 125 s. ISBN 978-80-7367-233-1.

Také edukace ve školních družinách vychází tedy z obecně stanovených cílů, které jsou obsaženy ve školském zákoně. Ačkoliv se jedná o zařízení, které nejčastěji spadá pod danou základní školu, nelze jednoduše přebírat cíle stanovené v RVP pro základní školy, neboť je třeba brát v potaz specifika edukace a s nimi souvisejících činností v rámci školní družiny.¹⁶ Zatímco výuka je rozdělena na vyučovací hodiny podle daných předmětů, ve školní družině jde o souvislou činnost, která nemá jasné časové vymezení, které by se týkalo striktně daného tématu.

I přes výše uvedené má práce s dětmi ve školní družině harmonogram, během kterého se děti věnují jednotlivým činnostem. Tento harmonogram je rozdělen dle typu činností a zjednodušeně jej lze rozdělit do následujících úseků:

1. Odpočinkové činnosti

Jedná se o činnosti zařazené do denního režimu po obědě. Lze ji charakterizovat jako regeneraci organismu po skončení vyučování. Mezi odpočinkové činnosti patří četba knihy na pokračování, poslech pohádky na CD, hraní stolních her apod.¹⁷

2. Zájmové činnosti

Zájmové činnosti jsou takové činnosti, které mají za úkol rozvíjet osobnost dítěte. Řadí se k těm nejpodstatnějším činnostem, které v rámci edukace ve školní družině probíhají. Žáci především prostřednictvím těchto činností rozvíjejí dále své vědomosti, znalosti, dovednosti a postoje. Zájmové činnosti jsou tematické hry a pracovní listy, které mají rozšiřovat dosavadní znalosti žáků o dané problematice (jež může navazovat na probíranou látku ve vyučování). Dále to jsou kreativní činnosti rozvíjející jejich psychomotorické schopnosti, ale také fantazii a představivost.¹⁸

---

¹⁶ HÁJEK, Bedřich. *Jak vytvořit vzdělávací program pro školní družiny*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 125 s. ISBN 978-80-7367-233-1.

¹⁷ PÁVKOVÁ, Jiřina a Bedřich HÁJEK. *Školní družina*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, 21 s. ISBN 80-7178-751-5.

¹⁸ PÁVKOVÁ, Jiřina a Bedřich HÁJEK. *Školní družina*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, 21 s. ISBN 80-7178-751-5.

3. Příprava na vyučování

Příprava na vyučování je čas, který může být věnován plnění domácích úkolů, ale jedná se také o didaktické hry jako zábavné procvičování probíraného učiva.¹⁹

4. Příležitostné akce

Těmi se rozumí především různé kulturní akce jako např. besídky či návštěvy představení nebo vzdělávacího programu.²⁰

Zatímco cíle navazují svou strukturou spíše na předškolní rámcový vzdělávací program, co se obsahu RVP ŠD týká, navazuje na RVP pro ZŠ. Nejčastěji se obsah RVP ŠD v současnosti inspiruje kapitolou RVP pro 1. stupeň Člověk a jeho svět. Ten se dělí do 5 okruhů: Místo, kde žijeme, Lidé kolem nás, Člověk a jeho zdraví, Lidé a čas, Rozmanitost přírody.²¹

„Školní družina ve dnech školního vyučování tvoří pro děti přechod mezi výukou ve třídách a pobytem doma. Družina není pokračováním školního vyučování, pedagogická práce v ní má svá specifika je výrazně odlišná od běžné vzdělávací praxe... Z pohledu společnosti plní především funkci sociální, pro děti však zabezpečuje odpočinek, rekreaci i zájmové činnosti.“²²

Bohužel právě specifika tohoto školského zařízení způsobují i značné obtíže v průběhu edukace. Mezi nejzávažnější se řadí často nedostatek času na danou činnost, protože děti v jejím průběhu odcházejí domů, příp. do jiných zájmových kroužků. Dalším problémem jsou prostory. I přesto, že školní družina by měla mít své přesně vymezené třídy, herny, často tomu z důvodů kapacity školy není. A tak tento volný čas děti tráví pro ně v nevhodně upravených třídách s neodpovídajícím vybavením (jako např. velikost lavic a židlí). I s těmito podmínkami si musí vychovatelka poradit a často přizpůsobovat svou naplánovanou činnost. Jak již bylo zmíněno, školní družina není pokračováním ve vyučování, proto by si na ni ani neměla hrát. Nové znalosti a vědomosti by si v ní děti měly osvojovat či utvrzovat především zábavnou formou.

---

¹⁹ PÁVKOVÁ, Jiřina a Bedřich HÁJEK. *Školní družina*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, 21 s. ISBN 80-7178-751-5.

²⁰ HÁJEK, Bedřich. *Jak vytvořit vzdělávací program pro školní družiny*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 125 s. ISBN 978-80-7367-233-1.

²¹ HÁJEK, Bedřich. *Jak vytvořit vzdělávací program pro školní družiny*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 125 s. ISBN 978-80-7367-233-1.

²² PÁVKOVÁ, Jiřina a Bedřich HÁJEK. *Školní družina*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, 11 s. ISBN 80-7178-751-5.

2 Multikulturní výchova

Multikulturní výchova je nesmírně obšírné téma, které zahrnuje různé oblasti z různých úhlů pohledu. Je proto nezbytné zamyslet se nad širokým záběrem, jaký multikulturní výchova zaujímá a vytyčit si pouze dílčí téma, které se vztahuje k cílům této práce.

2.1 Problematika definice pojmů „multikulturní výchova“ a „interkulturní výchova“

Nejprve je nezbytné definovat pojem „multikulturní výchova“. Průcha, přední autor zabývající se touto problematikou, obecně multikulturní výchovu definuje následovně:

„Multikulturní (interkulturní) výchova je edukační činnost zaměřená na to, aby učila lidi z různých etnik, národů, rasových a náboženských skupin žít spolu, vzájemně se respektovat a spolupracovat. Provádí se na základě různých programů ve školách a mimoškolních zařízeních, v osvětových akcích, v reklamních kampaních, v politických opatřeních. Jsou s ní spojovány velké naděje, i značné finanční prostředky, ale její skutečný efekt není spolehlivě prokázán.“²³

I když je tato definice poměrně obsáhlá, jasně charakterizuje problematiku multikulturní výchovy. Průcha dále tuto problematiku rozvádí do čtyř oblastí jejího působení:

1. Oblast vědecké teorie napříč různými odvětvími vědy
2. Oblast výzkumu doplňující teorii i praxi o nových poznatcích
3. Oblast infrastruktury jako organizační a informační základna pro teorii, výzkum a realizaci
4. Oblast praxe edukační a osvětové činnosti, realizované ve školách²⁴

Existuje velké množství definic objasňující problematiku multikulturní výchovy a pravděpodobně není možné vybrat jedinou správnou. Velmi obecnou a stručnou, avšak jasnou definici nabízí Vejrychová: „*Multikulturní výchovu chápeme jako výchovu k životu v existující diverzní společnosti, která je etnicky, kulturně a sociálně variabilní.*“²⁵

---

²³ PRŮCHA, Jan. *Multikulturní výchova: příručka (nejen) pro učitele*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Triton, 2011, 15 s.

²⁴ PRŮCHA, Jan. *Multikulturní výchova: teorie - praxe - výzkum*. Vyd. 1. Praha: ISV, 2001, 211 s. Pedagogika. ISBN 80-85866-72-2.

²⁵ STEHLÍKOVÁ BABYRÁDOVÁ, Hana a Radka VEJRYCHOVÁ. *Multikulturní výchova cestou výtvarné a dramatické dílny: metodické listy pro učitele základních i středních škol*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2013, 8 s. ISBN 978-80-210-6653-3.

*„V užším slova smyslu lze multikulturní výchovu chápat jako edukační činnost připravující děti a mládež na život v multikulturní společnosti, která je a vždy bude etnický, rasově, kulturně, nábožensky, sociálně či jinak variabilní. Edukační činnost je směřována jak na příslušníky majoritní společnosti, tak minorit (menšin). Měla by učit vzájemnému poznání, porozumění, respektu, toleranci, kooperaci, rovnosti, rovnoprávnosti a nekonfliktnímu soužití“.*²⁶

Objevuje se mnoho pojmů, které mají být jakýmsi alternativním pojmenováním multikulturní výchovy, jako např. interkulturní pedagogika, interkulturní výchova, interkulturní vzdělávání, multikulturní výchova, výchova k světoobčanství apod.

Nejčastěji se dnes vedle pojmu multikulturní výchova objevuje pojem interkulturní výchova.

Švingalová vysvětluje rozdíl:

„Multikulturní“ znamená pouze koexistenci alespoň dvou kultur (resp. sociokulturních skupin) vedle sebe, ale neimplikuje jejich vzájemné vztahy.

*Oproti tomu termín „interkulturní“ (lat. inter - mezi) zahrnuje mezikulturní vzájemnost, vzájemnou interakci a vztahy odlišných sociokulturních skupin.*²⁷

Multikulturní výchova je spojena především s takovými výrazy jako např. etnikum, národ, menšina či rasismus.²⁸ V této práci budeme i nadále používat pojem „multikulturní výchova“.

Tato práce se bude zabývat multikulturní výchovou v rámci činností ve školní družině. V kontextu této práce budeme vycházet z Průchovy charakteristiky multikulturní výchovy, z hlediska čtvrté zmiňované oblasti:

*„Je to oblast praxe, edukační a osvětové činnosti, realizované ve školách a v institucích celoživotního vzdělávání za účelem sblížení a spolupráce mezi etniky, národy kulturami, rasami aj.“*²⁹

Právě takto definovaná multikulturní výchova je pro tuto práci výchozím bodem. I tato charakteristika se jeví pro cíle této práce, jako poměrně obsáhlá, a proto i z ní si vyčleníme

---

²⁶ ŠVINGALOVÁ, Dana. *Úvod do multikulturní výchovy*. Vyd. 1. Liberec: Liberecké romské sdružení, 2007, 33 s. ISBN 978-80-903953-0-5.

²⁷ ŠVINGALOVÁ, Dana. *Úvod do multikulturní výchovy*. Vyd. 1. Liberec: Liberecké romské sdružení, 2007, 26 s. ISBN 978-80-903953-0-5.

²⁸ PRŮCHA, Jan. *Multikulturní výchova: příručka (nejen) pro učitele*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Triton, 2011, 167 s.

²⁹ PRŮCHA, Jan. *Multikulturní výchova: příručka (nejen) pro učitele*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Triton, 2011, 167 s.

pouze jednotlivé pojmy, které jsou však neoddělitelně s multikulturální výchovou spjaty a zároveň slouží jako pojmy výchozí pro tuto práci. Pro nás je tedy stěžejním to, že multikulturální výchova je edukační činnost ve školách spojená i s tematikou rozlišných kultur.

2.2 Ukotvení multikulturální výchovy ve školské legislativě

Počátek rozvoje multikulturální výchovy spadá do druhé poloviny 20. století, v České republice se o multikulturální výchově začíná hovořit v 90. letech minulého století. Dnes je již zařazena do Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, ale nejedná se o samostatný vyučovací předmět. Je realizována v podobě průřezového tématu, může se tak prolínat napříč různými vyučovacími předměty pro základní vzdělávání, případně může být koncipována jako projekt. Její uplatňování je problematické.³⁰

„Multikulturální výchova jako průřezové téma v základním vzdělávání umožňuje žákům seznamovat se s rozmanitostí různých kultur, jejich tradicemi a hodnotami. Na pozadí této rozmanitosti si pak žáci mohou lépe uvědomovat i svoji vlastní kulturní identitu, tradice a hodnoty.“³¹

Školní vzdělávací program by měl být tedy nastaven tak, že ačkoliv multikulturální výchova není samostatným vyučovacím předmětem, cíle a následné rozvíjení klíčových kompetencí budou v této oblasti naplňovány, byť prostřednictvím jiných předmětů. Zároveň však Švingalová dodává, že nelze očekávat, že pedagog by se měl či snad by zvládl rozebrat veškerou obsáhlou problematiku ze všech různorodých témat, která multikulturální výchova nabízí. Spíše by měl upřednostňovat ta témata, která jsou jemu samotnému blízko osobně či profesně.³²

---

³⁰ ŠVINGALOVÁ, Dana. *Úvod do multikulturální výchovy*. Vyd. 1. Liberec: Liberecké romské sdružení, 2007, 112 s. ISBN 978-80-903953-0-5.

³¹ ŠVINGALOVÁ, Dana. *Úvod do multikulturální výchovy*. Vyd. 1. Liberec: Liberecké romské sdružení, 2007, 27 s. ISBN 978-80-903953-0-5.

³² ŠVINGALOVÁ, Dana. *Úvod do multikulturální výchovy*. Vyd. 1. Liberec: Liberecké romské sdružení, 2007, 112 s. ISBN 978-80-903953-0-5.

Cíl multikulturní výchovy Švingalová definuje takto: „*Základním cílem MKV a její podstatou je naučit se respektu a úctě k člověku i k jeho jinakosti (ať již je dána sociálně, rasou, národností, jazykem, kulturou, náboženstvím, zkušeností apod.) a vytvářet prostor pro tolerantní a vstřícné soužití.*“³³

S tím přímo souvisí i osvojování si kompetencí jako součást plnění cíle v rámci multikulturní výchovy. Jedná se o kompetence:

- osobnostní (např. chápání odlišností, schopnost otevřenosti v poznávání jiných kultur, schopnost empatie)
- sociální (např. prosazování vlastních práv a respektování práv druhých, rozvíjení mezilidských vztahů)
- občanské (např. odmítání útlaku, porušování lidské důstojnosti, ochrana a úcta k našim i jiným národnostním tradicím, kulturnímu a historickému dědictví)
- interkulturní (např. porozumění kulturním odlišnostem etnických, náboženských, rasový aj., tolerantní postoj k odlišnostem)³⁴

Cíl multikulturní výchovy v rámci školní výuky i v průběhu zájmového vzdělávání je stejný. V porovnání s výukou má školní družina výhodu v rámci nastavení multikulturní výchovy v jejím školním vzdělávacím programu, kdy se jí může plně a libovolně věnovat z jakéhokoliv hlediska v rámci jejího zařazení, zatímco ve výuce je spíše považována za formu doplňku k probíranému učivu. Proto se jeví jako velmi praktické využít tento prostor v rámci zájmového vzdělávání.

Zatímco v rámci Školního vzdělávacího programu pro ZŠ je tedy multikulturní výchova spíše okrajovým tématem, při tvorbě Školních vzdělávacích programech pro ŠD mohou vychovatelky multikulturní výchovu zařadit do všech pěti oblastí a téměř neomezeně se jí věnovat napříč různými oblastmi.

---

³³ ŠVINGALOVÁ, Dana. *Úvod do multikulturní výchovy*. Vyd. 1. Liberec: Liberecké romské sdružení, 2007, 44 s. ISBN 978-80-903953-0-5.

³⁴ ŠVINGALOVÁ, Dana. *Úvod do multikulturní výchovy*. Vyd. 1. Liberec: Liberecké romské sdružení, 2007, 112 s. ISBN 978-80-903953-0-5.

2.3 Pojem „kultura“ v rámci multikulturní výchovy

Právě kultura je stěžejním východiskem této práce. Proto jí nelze opomenout. Její stručné vymezení je stejně obtížné, jako tomu bylo i v případě multikulturní výchovy. Protože z hlediska objasnění problematiky multikulturní výchovy jsme vycházeli právě z Průchy, který v tomto směru pracuje s pojmem „kultura“, budeme i v tomto případě vycházet z tezí stejného autora.

Průcha rozlišuje 2 skupiny pojetí kultury:

- v širším slova smyslu pojem zahrnuje vše, co vytváří civilizace - materiální výsledky lidské činnosti a duchovní výtvořiny,
- v užším slova smyslu se jedná o pojem vztahovaný k projevům chování lidí - kultura dané společnosti jako její zvyklosti, symboly, hodnotové systémy, komunikační normy apod.³⁵

Z hlediska naší práce je možné uplatnit obojí pojetí pojmu „kultura“. Bavíme-li se totiž o jednotlivých svátcích a s nimi spojených tradicích a zvyklostech, pak se jedná o kulturu v užším slova smyslu, neboť se bavíme o kultuře jednoho národa, právě o jeho zvyklostech, symbolech, rituálech, komunikaci a zkušenostech předávaných v této společnosti a v žádné jiné. Poté můžeme srovnávat různé kultury různých národů, jako právě např. různorodé zvyklosti spojených se svátky.

Stejně tak se můžeme bavit o pojetí kultury v širším slova smyslu, a to pokud se na tyto svátky díváme z celkového vývoje lidstva. Zjistíme, že základy pocházejí ze stejných či velmi podobných kulturních kořenů. V případě naší práce pak postupně přicházíme na společný náboženský základ, tedy na společný kulturní základ, který se postupem času vyvinul v odlišné zvyklosti jednotlivých zemí.

---

³⁵ PRŮCHA, Jan. *Multikulturní výchova: teorie - praxe - výzkum*. Vyd. 1. Praha: ISV, 2001, 211 s. Pedagogika. ISBN 80-85866-72-2.

3. Svátky a jejich tradice

3.1 Vánoce

Cílem této kapitoly není a ani být nemůže kompletně popsat historii, vývoj a fakta vztahující se k Vánocům. Kapitola si klade za cíl především přiblížit vznik vánočních svátků, jak je známe dnes. A to nejen těch českých, ale i anglosaských, které se do našeho podvědomí s každým rokem dostávají hlouběji.

Slovo „Vánoce“ pravděpodobně pochází z německého „Wihnahten“ (*Wiha* - něm. světít, *Nacht* - něm. noc). V minulosti se Vánoce také označovaly jako Svatá noc, Svatonoc či čas svatonoční.³⁶

Ačkoliv z křesťanského hlediska Vánoce nejsou nejdůležitějším svátkem, ve společnosti se těší velké oblibě. Zatímco v minulosti byly spojené zejména s radostí z narození Ježíše Krista, ke kterému samozřejmě patřilo mnoho lidových zvyků, dnes má bezesporu velký podíl na popularitě svátků obdarovávání se vánočními dárky. Historický vývoj Vánoc však sahá ještě daleko do předkřesťanské doby.

„Předvánoční a vánoční čas je spojen se zimním slunovratem. Důležitý přírodní mezník, kdy Slunce vstupuje do znamení Kozoroha a začíná astronomická zima, zaujímal významné postavení v předkřesťanských náboženských kultech. Nejkratší den roku provázela řada rituálů a ceremoniálů, které měly zajistit, že se slunce po čase opět vrátí a zimu vystřídá léto.“³⁷

Velmi výstižně takto charakterizovala toto předkřesťanské období historička Vavřincová. Zpravidla měl každý kult svého boha slunce, který v tento den umírá, aby se následně znovuzrodil.³⁸ Zatímco Keltové měli slunečního boha Belena³⁹, ve staroslovanské mytologii se objevuje bůh Dažbog.⁴⁰

---

³⁶ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda Vánoc*. Praha: Krásná paní, 2010, 10 s. ISBN 978-80-86713-69-4.

³⁷ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda Vánoc*. Praha: Krásná paní, 2010, 63 s. ISBN 978-80-86713-69-4.

³⁸ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda Vánoc*. Praha: Krásná paní, 2010, 63 s. ISBN 978-80-86713-69-4.

³⁹ Alban Arthuan. *Boii.cz* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.boii.cz/alban-arthuan>

⁴⁰ Vánoce a tradiční zimní slunovrat. Historie jak ji možná neznáte. *Čítárny* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.citarny.cz/index.php/vanoce-historie-jak-ji-neznate>

Z toho vyplývá, že počátek zimy byl významným ročním předělem a ačkoliv, každá společnost, kultura nebo kult se odlišoval ať už ve jméně boha a rituálech, podstata byla stejná. Něco starého umírá a něco nového se rodí. Právě zrod, narození Ježíše Krista je pro křesťany pravou podstatou Vánoc.

Vánoce jsou tedy relativně mladým křesťanským svátkem. Podle dochovaných pramenů se první Vánoce, jakožto narození Ježíše Krista, slavily 25. prosince 336. Právě na tento den podle nařízení císaře Aureliána z roku 274 v Západořímské říši oslava zrození Slunce na počest syrského boha slunce z Emesy. Křesťané si proto vybrali toto datum z důvodu potlačení pohanského náboženství.⁴¹

Vánoční čas zdaleka není spjat jen s obdobím od 24. prosince do příchodu Nového roku. Jedná se o poměrně dlouhé období, které je přesnými pravidly vtisknuto do kalendáře. Jelikož vánočních zvyků, tradic a symbolů je nespočet, zaměří se tato kapitola zejména na ty, které jsou spjaty s nejvýznamnějšími dny tohoto období - Štědrý den, Boží hod vánoční a svátek sv. Štěpána. Právě s nimi jsou spojeny nejtypičtější vánoční zvyklosti, které jsou více či méně společné nejen pro české prostředí, ale také pro anglosaské území. Jejich kořeny lze často hledat právě v předkřesťanském období. V této souvislosti však nelze nezmínit adventní období, tzv. advent, i když nepatří do Vánočního období v pravém slova smyslu.

3.1.1 Advent

*Slovo „advent“ pochází z latinského slova „adventus“, tedy „příchod“.*⁴²

Byť je období adventu spojeno s vánočním obdobím, nejedná se však ještě o vánoční svátky, ale o jejich očekávání, jak napovídá jeho překlad. Doslovně ho můžeme nazvat jako přípravné období Vánoc. Věřící lidé, křesťané, očekávají narození Ježíše Krista.⁴³

Advent trvá čtyři týdny, to znamená, že dohromady může trvat v rozmezí od 22 do 28 dní a první neděle může připadnout na některý ze dnů od 27. listopadu do 3. prosince. Tento den je

---

⁴¹ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Malá encyklopedie Vánoc*. 2. vyd. Praha: Libri, 2001, 286 s. ISBN 80-85983-81-8.

⁴² VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda Vánoc*. Praha: Krásná paní, 2010, 4 s. ISBN 978-80-86713-69-4.

⁴³ VEČERKOVÁ, Eva. *Obyčeje a slavnosti v české lidové kultuře*. Vydání první. V Praze: Vyšehrad, 2015, 508 s. ISBN 978-80-7429-627-7.

zároveň prvním dnem nového církevního roku.⁴⁴ Jako doba příprav a očekávání narození Ježíše Krista byl ustanoven v 6. století. Jednalo se o období půstu nejen střídme stravy, ale i střídmeho chování.⁴⁵

S adventem je neodmyslitelně spjat jeho hlavní symbol - adventní věnec. Zajímavé je, že věnec nemá nikterak hlubokou tradici a do domácnosti se rozšířil v minulém století.⁴⁶ Věnec upletený z větví jehličnanů, jehož dominantou jsou čtyři svíce. Každá z nich symbolizuje jeden týden adventu. Svíce jsou postupně zapalovány každou neděli adventní. V současnosti je adventní věnec v období adventu součástí každé domácnosti, společenských míst a v neposlední řadě především součástí adventní výzdoby kostelů a chrámů.

3.1.2 Štědrý večer a Christmas Eve

Štědrý večer je nejen v Čechách a na Moravě spojen s počátkem vánočních oslav. Během dne vrcholí přípravy na vánoční svátky zejména v domácnostech a připravuje se štědrovečerní večeře. Někteří lidé drží přísný půst, aby večer, dle pověry, spatřili tzv. zlaté prasátko. Večer celá rodina zasedá ke štědrovečernímu stolu, poté zazvoní Ježíšek zvonečkem, aby se všichni členové sešli u nazdobeného vánočního stromku, zazpívali koledy a rozbalili si dárky, které jim Ježíšek donesl. Štědrý večer je dovršen půlnoční mší v kostele, která oslavuje právě narozeného Ježíše Krista. S každou částí Štědrého dne je spojena některá tradice a symbolů.

Vánoce začínají západem slunce 24. prosince, tedy příchodem Štědrého večera. Původ názvu „štědrý“ souvisí se samotným křesťanským smyslem Vánoc, a to je narození Ježíše Spasitele, jako nejcennějšího daru pro lidstvo.⁴⁷

Skončil adventní půst a s ním i doba kajícího a rozjímání. S první večerní hvězdou zasedli věřící ke stolu. Zahajovala oslavy Narození Páně, začínala modlitbou, poděkováním, poté se rozdávaly dárky.⁴⁸

---

⁴⁴ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda Vánoc*. Praha: Krásná paní, 2010, 63 s. ISBN 978-80-86713-69-4

⁴⁵ VEČERKOVÁ, Eva. *Obyčeje a slavnosti v české lidové kultuře*. Vydání první. V Praze: Vyšehrad, 2015, 508 s. ISBN 978-80-7429-627-7.

⁴⁶ VEČERKOVÁ, Eva. *Obyčeje a slavnosti v české lidové kultuře*. Vydání první. V Praze: Vyšehrad, 2015, 508 s. ISBN 978-80-7429-627-7.

⁴⁷ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda Vánoc*. Praha: Krásná paní, 2010. Modrá hlava. ISBN 978-80-86713-69-4

⁴⁸ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Malá encyklopedie Vánoc*. 2. vyd. Praha: Libri, 2001, 286 s. ISBN 80-85983-81-8.

Protože tímto dnem končil půst i štědrovečerní tabule svými chody připomínala postní období. Nejčastějším pokrmem byla polévka kroupová nebo houbová, případně houbová omáčka. Dále se vařili houbové knedlíky, obilná kaše či hrách s kroupami. Ze sladkých jídel se nejčastěji připravovala jáhlová kaše s medem, maštěný hrách na sladko s cukrem a strouhaným perníkem, vánočka s rozinkami a mandlemi a ovocné kompoty. Typickým štědrovečerním jídlem byl tzv. černý kuba, který se připravoval z krup a hub, jež zapříčinily typickou černou barvu a dala tak jméno této vánoční pochoutce.⁴⁹

Kapr

Ryby byly dostupné pouze pro zámožnější lidi a tato situace přetrvala až do počátku minulého století.⁵⁰ Zvrat nastal až po vzniku Československé republiky, kdy se ryby díky státní podpoře rozvoje rybníkářství stává dostupným produktem a zároveň nejrozšířenějším štědrovečerním pokrmem.⁵¹

Ryba obecně má však v sobě skrytou i křesťanskou symboliku. V raných křesťanských dobách byla ryba kryptogramem: „ *Hlásky řeckého slova ichthys (ryba) jsou totiž totožné s počátečními písmeny slov Iesús Christos Theú Hyios Sótér (Ježíš Kristus, Boží Syn, Spasitel).*“⁵²

Ryby měly významné místo v pohanských náboženstvích. Ryby jsou tradičním pokrmem ve vícero evropských zemích.⁵³

Vánoční stromeček

Církev vánoční stromek považovala za pohanský zvyk až do konce 16. století. Věčně zelené větve stromku měli nově symbolizovat věčný život přislíbený Kristem a připomínat rajský strom Adama a Evy.

Do Čech pronikla tradice zdobení vánočního stromečku na počátku 19. století. Úplně první se objevil v roce 1812 ve Stavovském divadle. Avšak ještě před 1. světovou válkou nebyly stromečky běžnou vánoční dekorací. V chudších rodinách se zdobily alespoň smrkové či jedlové větve. Na stromečky, které bývaly někdy zavěšeny ke stropu, se na stužkách vázaly ořechy, perníky, sladké pečivo, barevné šátky, barevné papírové růže, barevné hostie, cukroví, ořechy, jablka a jiné ovoce. V dobách vzniku prvních vánočních stromů nebyla výzdoba

---

⁴⁹ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda Vánoc*. Praha: Krásná paní, 2010. 63 s. ISBN 978-80-86713-69-4

⁵⁰ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Malá encyklopedie Vánoc*. 2. vyd. Praha: Libri, 2001, 286 s. ISBN 80-85983-81-8.

⁵¹ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda Vánoc*. Praha: Krásná paní, 2010. 63 s. ISBN 978-80-86713-69-4

⁵² VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda Vánoc*. Praha: Krásná paní, 2010. 63 s. ISBN 978-80-86713-69-4

⁵³ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Malá encyklopedie Vánoc*. 2. vyd. Praha: Libri, 2001, 286 s. ISBN 80-85983-81-8.

zvolena náhodně, ale nesla v sobě skrytá náboženská poselství. Např. jablka připomínala rajský strom, ze kterého Adam a Eva ochutnali zakázané ovoce, sladkosti měli představovat sladkost odpuštění, kterého se lidem dostalo Ježíšovou vykupitelskou smrtí aj.⁵⁴

Dárky

Obdarovávání spojené se Štědrým večerem zaznamenal již benediktýnský mnich Jan z Holešova (okolo 15. století).⁵⁵ Nejdříve dárky o Vánocích běžně dostávalo jen služebnictvo jako přílepšení k celoroční mzdě. Nejčastěji se jednalo o šaty, jídlo nebo peníze. Chudobní lidé pak dostávali větší almužny. Předávání vánočních dáreků se stalo součástí Vánoc až v 19. století zejména v měšťanských rodinách. V chudších rodinách se také snažili dodržovat tento zvyk, ačkoliv se jednalo spíše o skromné drobnosti v podobě jablka, ořechů apod.⁵⁶ Počátkem 20. století se již nejednalo o dárky ryze praktické.⁵⁷

Na Štědrý večer, v Anglii zvaný Christmas Eve, děti zavěšují punčochy na dárky, které jim má přinést Santa Claus (Christmas Father). K tomu mu přikládají sušenku s mlékem, aby se na své pouti občerstvil. V USA je to podobné.

3.1.3 Boží hod vánoční a Christmas Day

25. prosinec, Boží hod Vánoční, je oficiálně první vánoční den. V západní církvi je jedním z nejdůležitějších, i když nejmladších křesťanských svátků. Nejdříve se slavil jen v Římě, od 7. století se však stal součástí liturgie, a proto se šířil do dalších křesťanských zemí.⁵⁸

Ačkoliv se jedná o druhý nejvýznamnější křesťanský svátek v porovnání s anglosaskými zeměmi, jde o poměrně klidný sváteční den bez významnějších lidových tradic. Nastává čas oslav, skončil půst a na rodinném stole se objevují masité pokrmy. Typická je vánoční husa.⁵⁹

V Anglii a ve Spojených státech si děti v tento den ráno rozbalují dárky, které jim přinesl Santa Claus. V poledne se koná slavnostní vánoční oběd, během kterého se podává pečený krocan. Dalším typickým jídlem je tzv. vánoční puding.

---

⁵⁴ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Malá encyklopedie Vánoc*. 2. vyd. Praha: Libri, 2001, 286 s. ISBN 80-85983-81-8.

⁵⁵ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceida Vánoc*. Praha: Krásná paní, 2010, 63 s. ISBN 978-80-86713-69-4

⁵⁶ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceida Vánoc*. Praha: Krásná paní, 2010, 63 s. ISBN 978-80-86713-69-4

⁵⁷ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Malá encyklopedie Vánoc*. 2. vyd. Praha: Libri, 2001, 286 s. ISBN 80-85983-81-8.

⁵⁸ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Malá encyklopedie Vánoc*. 2. vyd. Praha: Libri, 2001, 286 s. ISBN 80-85983-81-8.

⁵⁹ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Malá encyklopedie Vánoc*. 2. vyd. Praha: Libri, 2001, 286 s. ISBN 80-85983-81-8.

3.1.4 Ježíšek a Santa Claus

Společnou historii těchto dvou nejvýznamnějších vánočních symbolů svého území můžeme hledat v postavě sv. Mikuláše.

Santa Claus

*„S Mikulášem vzdáleně souvisí i postavička, která symbolizuje konzumní stránku Vánoc a je ikonou komerce a reklamního průmyslu: Santa Claus.“*⁶⁰

Vánoční dárky nosí Santa Claus zejména v anglofonních zemích, avšak okruh jeho působení se rozšiřuje. Např. ve Velké Británii vzniká rozepře, zda dárky nosí Santa Claus nebo Father Christmas (Otec Vánoc). Některé zdroje udávají, že je to výhradně Father Christmas, jiné tvrdí, že se jedná o stejný symbol nazýván dvěma jmény. Pravdou ale zůstává, že ať se jedná o vánoční svátky a Santa Clause ve Spojených státech Amerických či o vánoční svátky a Otce Vánoc ve Velké Británii, tradice v obou těchto zemích se téměř neliší.

Původ Santa Clause lze hledat v postavě, již zmiňovaného sv. Mikuláše. Jeho tradici přinesli na území USA Holanďané. Zvali ho Sinterklaas. Na vytvoření příběhu Santa Clause se podíleli američtí spisovatelé a ilustrátoři 19. století.⁶¹

Jeho nynější podoba se však od té původní liší. Santa Claus je obvykle zobrazován jako milý, starý pán při těle s plnovousem. Na sobě má červený oblek a čepici s bambulkou. Tuto podobu mu v roce 1915 vtiskla firma White Rock, která vyráběla nealkoholické nápoje. V roce 1931 ji přenesla do vánoční reklamy firmy Coca-cola.⁶²

Ježíšek

V počátcích tradice vánoční nadílky dárky roznášel sv. Mikuláš. V 18./19. století se již objevuje Ježíšek. Byl vytvořen protestantskou církví jako opak katolického sv. Mikuláše. Jmenoval se Christkind a dárky roznášel právě v předvečer Božího hodů. Zvyk se brzy rozšířil po západní Evropě. Ježíšek tak roznáší dárky nejen u nás, ale také v Rakousku či v jižní části Německa (na severu Německa to byl Weihnachtsmann).⁶³

---

⁶⁰ POLÁKOVÁ, Jana a Eva VEČERKOVÁ. *Ježíšek nebo Santa Klaus. A co dostanou u sousedů?.* Brno: Moravské zemské muzeum, 2015, 53 s. ISBN 978-80-7028-460-5.

⁶¹ POLÁKOVÁ, Jana a Eva VEČERKOVÁ. *Ježíšek nebo Santa Klaus. A co dostanou u sousedů?.* Brno: Moravské zemské muzeum, 2015, 53 s. ISBN 978-80-7028-460-5.

⁶² POLÁKOVÁ, Jana a Eva VEČERKOVÁ. *Ježíšek nebo Santa Klaus. A co dostanou u sousedů?.* Brno: Moravské zemské muzeum, 2015, 53 s. ISBN 978-80-7028-460-5.

⁶³ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceďa Vánoc.* Praha: Krásná paní, 2010. Modrá hlava. ISBN 978-80-86713-69-4.

„Je milý, tajemný a neuchopitelný, žije v představě jako světlo, dítě v jesličkách či malý chlapec se svatozáří, jako anděl.“⁶⁴

3.1.5 Svátek sv. Štěpána

Svátek svatého Štěpána se slaví 26. prosince téměř ve všech Evropských zemích.⁶⁵ Je to den oslavující prvního mučedníka Štěpána, který byl ukamenován za šíření křesťanství.⁶⁶ Tento svátek slaví západní křesťané stejně dlouho jako Vánoce. Východní křesťané jej slaví teprve od 4. století.⁶⁷

V Českých zemích byl den sv. Štěpána spojen především s vánočním koledováním. Koleda kdysi souvisela s magickými pohanskými obřady. V 19. století byla svatoštěpánská koleda především na vesnici velkou společenskou událostí. Chodily se navštěvovat rodiny, vyměňovaly si dárky a přály si mnoho zdraví.

3.2 Velikonoce

Tato kapitola se bude věnovat velikonočním svátkům a jejím tradicím. Velikonoce a doba předvelikonoční, tedy období úzce spjata se samotnými Velikonocemi, jsou svátky s dávnou historií, které jsou spojeny s mnohými tradicemi a zvyky. Tato kapitola si neklade za cíl, a ani nemůže, popsat celou historii a všechny tyto tradice. Proto se bude věnovat především hlavním velikonočním dnům a velikonočnímu pondělí, které samotné je spojeno s nejtradičnějšími velikonočními zvyky.

České pojmenování „Velikonoce“ odkazuje, jak je z názvu patrné, na Velkou noc mrtvých vstání Ježíše Krista. Název těchto svátků je podobný i dalších slovanských jazycích (např. ve slovenštině se přímo jedná o „Vel'kú noc“).⁶⁸ Anglické „Eastern“ by mohlo být odvozeno od jména bohyně Ostary (Eostre), případně zkomolením německého Urständ (zmrtvýchvstání) či Osten (východ). Jedním z nejstarších názvů Velikonoc je latinské „pascha“, jehož původ nalezneme v hebrejském „pesach“.⁶⁹

---

⁶⁴ POLÁKOVÁ, Jana a Eva VEČERKOVÁ. *Ježíšek nebo Santa Klaus. A co dostanou u sousedů?*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2015, 8 s. ISBN 978-80-7028-460-5.

⁶⁵ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Malá encyklopedie Vánoc*. 2. vyd. Praha: Libri, 2001, 286 s. ISBN 80-85983-81-8.

⁶⁶ Světci k nám hovoří...: sv. Štěpán [online]. [cit. 2018-02-27]. Dostupné z: <http://catholica.cz/?id=4907>

⁶⁷ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda Vánoc*. Praha: Krásná paní, 2010, 63 s. ISBN 978-80-86713-69-4

⁶⁸ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda Velikonoc*. Praha: Krásná paní, 2011, 63 s. ISBN 978-80-86713-68-7.

⁶⁹ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda Velikonoc*. Praha: Krásná paní, 2011, 63 s. ISBN 978-80-86713-68-7.

Původ velikonočních svátků v naší i anglosaské kultuře jsou spjaty zejména s křesťanstvím. Vždyť právě jeho umučení a zmrtvýchvstání je i dnes podstatou oslav Velikonoc, byť v současnosti se do popředí zájmu dostávají novodobé zvyky spojené s veselou jarní dekorací, nákupem cukroví, ale také prolínání tradic, které se však vyvinuly ze stejných křesťanských základů. Nelze však opomenout, že i ten se vyvinul ze zvyklostí ještě starších, které byly spojeny s oslavami příchodu jara.

V tomto směru výstižně charakterizuje Večerková velikonoční lidové tradice, jež navazují nejen na církevní obřady, ale také na zvyky spojené s hospodářskou prosperitou a obnovou životních sil.⁷⁰

Velikonoce jsou často spojovány především s příchodem jara. Nemají však pevně stanovené datum. Velikonoce jsou tedy svátky pohyblivými, jejichž termín se určuje dle několika pravidel.⁷¹ Platí však, že Velikonoce se slaví neděli po prvním jarním úplňku.⁷²

3.2.1 Půst

Ačkoliv celé velikonoční období je prostoupeno mnoha významnými dny, za jeho vrchol je považováno zejména velikonoční pondělí. Právě s velikonočním pondělím je spojena velká spousta nejtypičtějších velikonočních lidových tradic. Z hlediska křesťanské víry jsou však dny předcházející daleko významnější a i s nimi jsou spojeny velikonoční zvyklosti.

Popeleční středa je prvním dnem čtyřicetidenního půstu, jež předchází Velikonočním slavnostem.⁷³ Půst končí Velikonoční nedělí, tedy Božím hodem velikonočním. Postní období bylo spojeno nejen s omezováním se ve stravě, ale platila také různá omezení týkající se společenského života (v toto období neměly probíhat např. svatby, zábavy či jiné veselí).⁷⁴

„*Celé toto období je naplněno pestrou paletou pohanských zvyků a křesťanských tradic.*“⁷⁵

---

⁷⁰ VEČERKOVÁ, Eva. *Obyčeje a slavnosti v české lidové kultuře*. Vydání první. V Praze: Vyšehrad, 2015, 508 s. ISBN 978-80-7429-627-7.

⁷¹ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Malá encyklopedie Velikonoc*. Praha: Libri, 2006, 379 s. ISBN 80-7277-292-9.

⁷² VAVŘINOVÁ, Valburga. *Malá encyklopedie Velikonoc*. Praha: Libri, 2006, 379 s. ISBN 80-7277-292-9.

⁷³ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Malá encyklopedie Velikonoc*. Praha: Libri, 2006, 379 s. ISBN 80-7277-292-9.

⁷⁴ ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Lidové tradice: původ lidových tradic, zvyky, pověry, pranostiky, říkadla a hry*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 2009, 253 s. ISBN 978-80-7346-096-9.

⁷⁵ ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Lidové tradice: původ lidových tradic, zvyky, pověry, pranostiky, říkadla a hry*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 2009, 32 s. ISBN 978-80-7346-096-9.

3.2.2 Velikonoční triduum

Dle Vavřincové (Malá encyklopedie Velikonoc,) je za vznikem tzv. velikonočního třídění neboli tridua snaha přiblížit věřícím život Ježíše Krista, „tři velikonoční dny utrpení a zmrtvýchvstání Páně“, svaté triduum Ukřižovaného, Pohřbeného a Vzkříšeného“, a to ve 4. století.⁷⁶

„Součástí velikonočního tridua je večer Zeleného čtvrtka, Velký pátek a Bílá sobota. Na triduum přímo navazuje vigilie slavnosti Zmrtvýchvstání Páně (Velikonoční noc) a samotná nedělní slavnost, nazývaná též Boží hod velikonoční.“⁷⁷

Zelený čtvrtek

Z křesťanského hlediska se jedná o den věnovaný památce poslední večeře Páně.⁷⁸ Večer Zeleného čtvrtka je tedy počátkem velikonočního tridua. Proč se ujal zrovna název „Zelený“ není zcela jasný, existuje mnoho variant objasnění této skutečnosti. Některé zdroje uvádí, že se pravděpodobně jedná o překlad německého „Gründonnerstag“, které se vyvinulo z původního „Greindonnerstag“ - „Lkavý čtvrtek“.⁷⁹ Jiné zdroje uvádí spojitost s barvami mešních rouch,⁸⁰ či spojitost s barvou oliv ve spojitosti s Olivovou horou jako počátku utrpení Ježíše.⁸¹

V lidových tradicích se na Zelený čtvrtek konzumuje strava zelené barvy, v současnosti je tradičním jídlem špenát. Nemusí se však nutně jednat o špenát, v minulosti to byly např. kopřivy, popenec, hrách či zelí.⁸²

Řehťačka

Kromě zelené stravy jako typického symbolu Zeleného čtvrtku, je tradiční také zvyk hrkání. Podle legendy všechny zvony odlétají do v tento den do Říma a zvuk hrkaček nahrazuje zvonění zvonů, ty se vracely až na Bílou sobotu. Ve skutečnosti se jednalo o vyjádření úcty během postní doby v podobě ticha, a tak se v tyto dny ani v kostelích neozývalo zvonění zvonů.

⁷⁶ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Malá encyklopedie Velikonoc*. Praha: Libri, 2006, 379 s. ISBN 80-7277-292-9.

⁷⁷ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Malá encyklopedie Velikonoc*. Praha: Libri, 2006, 379 s. ISBN 80-7277-292-9.

⁷⁸ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Malá encyklopedie Velikonoc*. Praha: Libri, 2006, 379 s. ISBN 80-7277-292-9.

⁷⁹ Zelený čtvrtek - proč je zelený. *Velikonoce* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z:

<http://velikonoce.vira.cz/clanky/zeleny-ctvrtek-proc-je-zeleny.html>

⁸⁰ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Malá encyklopedie Velikonoc*. Praha: Libri, 2006, 379 s. ISBN 80-7277-292-9.

⁸¹ ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Lidové tradice: původ lidových tradic, zvyky, pověry, pranostiky, říkadla a hry*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 2009, 253 s. ISBN 978-80-7346-096-9.

⁸² VEČERKOVÁ, Eva. *Obyčeje a slavnosti v české lidové kultuře*. Vydání první. V Praze: Vyšehrad, 2015, 508 s. Kulturní historie. ISBN 978-80-7429-627-7.

Řehtání obstarávali chlapci. Začínaly v poledne na Zelený čtvrtek, končili na Bílou sobotu večer. Hrkání v tomto rozmezí probíhalo vždy ráno, v poledne a večer. Jednalo se o formu koledování, za kterou byli chlapci obdarováni. Je také spojováno s předkřesťanskou dobou a obřadními rituály, které měly ochránit domovy od zlých sil.⁸³

Velký pátek

„Pojmenování Velký či Veliký pátek se vžilo „pro veliká, vznešená a svatá tajemství, jichž si téhož dne křesťané připomínají. Totiž umučení a smrt Ježíše Krista a vykoupení lidstva.“⁸⁴

Velký pátek je den, kdy byl ukřižován Ježíš Kristus. Pro křesťany tento den značí přísný půst, avšak co se lidových tradic týče, není spojen s žádnými výraznými lidovými obyčejí.

Večerková doplňuje, že tento den, kromě přísného půstu, byl spojen také se zákazem různých domácích činností (praní či pečení chleba) a magickými praktikami, které měly zabránit působení škodlivých sil. V tento den se také údajně otevírají cesty k ukrytým pokladům.⁸⁵

Bílá sobota

Většina zdrojů se shoduje v tvrzení, že název souvisí s bílými rouchy, jež měly oblečeny křtění, kteří byli tohoto dne pokřtěni.⁸⁶ Je to den, kdy se zvony opět rozeznějí. Den, kdy se zvony vrací zpět z Říma.⁸⁷

3.2.3 Velikonoční slavnosti

Boží hod velikonoční

Boží hod velikonoční je prvním velikonočním dnem a především nejdůležitějším dnem celého liturgického roku. V tento den se slaví zmrtvýchvstání Ježíše Krista a začíná již o západu slunce na Bílou sobotu. Končí půst a začíná velikonoční období, které trvá padesát dní.

---

⁸³ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda Velikonoc*. Praha: Krásná paní, 2011, 63 s. ISBN 978-80-86713-68-7.

⁸⁴ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Malá encyklopedie Velikonoc*. Praha: Libri, 2006, 379 s. ISBN 80-7277-292-9.

⁸⁵ VEČERKOVÁ, Eva. *Obyčeje a slavnosti v české lidové kultuře*. Vydání první. V Praze: Vyšehrad, 2015, 508 s. ISBN 978-80-7429-627-7.

⁸⁶ Bílá sobota a Velikonoční noc (vigilie). *Velikonoce* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://velikonoce.vira.cz/clanky/bila-sobota-a-velikonocni-noc-vigilie.html>

⁸⁷ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda Velikonoc*. Praha: Krásná paní, 2011, 63 s. ISBN 978-80-86713-68-7.

Velikonoční pondělí

S ohledem na liturgický rok nemá tento den žádný velký význam a z hlediska víry se nepojí s žádnou důležitou událostí. Ovšem právě s tímto dnem je spojena celá řada lidových tradic a zvyků.

Pomlázka

Pojem pomlázka má hned několik významů. Pomlázka jako koleda, po které chodí chlapci a muži o Velikonočním pondělí, pomlázka jako akt šlehání dívek a pomlázka jako nástroj ke šlehání dívek. Ten je ale pojmenováván různě ve spojitosti s místními zvyklostmi. Pomlázka se tedy může nazývat také jako binovačka, mrskot, šlaháčka aj.⁸⁸ Pomlázka se nejčastěji vyrábí z vrbového proutí.

„Chození s pomlázkou“, spojené s rituálním omlazováním... V mnoha zemích mladí chlapci obcházel před ranní mší stavení a zelenými proutky šlahali neprovdané dívky, hospodyně a staré ženy, aby „neuschly““.⁸⁹ Chlapci byli za tuto službu štědře odměněni v podobě obarvených vajec, sladkého pečiva, peněz či alkoholu.⁹⁰ Pomlázka, ať už v jakémkoliv jejím významu, je tedy dodnes živou a udržovanou tradicí.

Vejce

Vejce jako symbol života. Vejce symbolizuje zrození života a plodnost. Je mu také přisuzována magická síla.⁹¹ Jejich význam již ve starověkých kulturách je patrný z archeologických nálezů. Křesťanství tuto symboliku do podobenství zmrtvýchvstání Ježíše Krista.⁹² Barvení vajec pak mělo umocňovat jeho kouzelné vlastnosti.⁹³ Původně měla každá barva svůj význam. Ten ale postupem času zanikal⁹⁴ a dnes je zdobení vajec především záležitostí dekorace.

Původ slova kraslice, jak je velikonoční vejce také nazýváno, je pak možné hledat ve spojitosti s ruským slovem „krasnyj“, což v překladu znamená červený. Tato barva se

---

⁸⁸ VEČERKOVÁ, Eva. *Obyčeje a slavnosti v české lidové kultuře*. Vydání první. V Praze: Vyšehrad, 2015, 508 s. ISBN 978-80-7429-627-7.

⁸⁹ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Malá encyklopedie Velikonoc*. Praha: Libri, 2006, 379 s. ISBN 80-7277-292-9.

⁹⁰ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Malá encyklopedie Velikonoc*. Praha: Libri, 2006, 379 s. ISBN 80-7277-292-9.

⁹¹ ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Lidové tradice: původ lidových tradic, zvyky, pověry, pranostiky, říkadla a hry*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 2009, 253 s. ISBN 978-80-7346-096-9.

⁹² VEČERKOVÁ, Eva. *Obyčeje a slavnosti v české lidové kultuře*. Vydání první. V Praze: Vyšehrad, 2015, 508 s. ISBN 978-80-7429-627-7.

⁹³ ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Lidové tradice: původ lidových tradic, zvyky, pověry, pranostiky, říkadla a hry*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 2009, 253 s. ISBN 978-80-7346-096-9.

⁹⁴ VEČERKOVÁ, Eva. *Obyčeje a slavnosti v české lidové kultuře*. Vydání první. V Praze: Vyšehrad, 2015, 508 s. ISBN 978-80-7429-627-7.

v počátku totiž hojně používala. Dalším možným vysvětlením je odvození slova od „krášlit“.⁹⁵

Beránek

Beránek jako podobenství oběti Ježíše Krista. Původně se v období Velikonoc připravovalo jehněčí či skopové maso. To se ale postupně stalo nedostupným, a tak byl opravdový beránek nahrazen beránkem z kynutého těsta.⁹⁶ Dnes tradiční součást velikonočního stolu.

Zajíc

Další tradiční postavičkou je velikonoční zajíc nejčastěji jako čokoládová figurka a novodobá ozdoba velikonočních produktů.⁹⁷

Jídlo

Jako i ostatní významnější svátky mají své tradiční pokrmy ani u Velikonoc tomu není jinak. K dřívějším postním jídlům patřily především zasmažené polévky, kaše, luštěninové pokrmy, placky a vdolky.⁹⁸ Typickým postním velikonočním jídlům byla pučálka - vyklíčený hrách opražený na másle.⁹⁹ Dále se peklo pečivo, v podobě ptáčků, slepic, kuřátek. K nejznámějším velikonočním jídlům patří mazanec či jidáše. Obvykle má pečivo kulatý tvar, který připomíná probouzející se slunce.

3.2.4 Velikonoce v anglosaských zemích

I přes to, že v Českých zemích existují mnohé tradice, většina z nich se již nedodrжуje. Velikonoční období je spojeno především s odpočinkem. Vrcholem je pak pro mnohé Velikonoční pondělí. Pro věřící jsou Velikonoce spíše vážným a velmi důležitým svátkem, obdobím zamyšlení a pokory. Obdobně Velikonoce prožívají také obyvatelé Velké Británie a Spojených států amerických.

---

⁹⁵ Na počátku bylo vejce; historie kraslic, křepelčí i jiná vajíčka. *IReceptář.cz* [online]. [cit. 2018-03-20].

Dostupné z: <https://www.ireceptar.cz/zajimavosti/na-pocatku-bylo-vejce-historie-kraslic-krepelci-i-jina-vajicka/>

⁹⁶ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Malá encyklopedie Velikonoc*. Praha: Libri, 2006, 379 s. ISBN 80-7277-292-9.

⁹⁷ VEČERKOVÁ, Eva. *Obyčeje a slavnosti v české lidové kultuře*. Vydání první. V Praze: Vyšehrad, 2015, 508 s. ISBN 978-80-7429-627-7.

⁹⁸ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Malá encyklopedie Velikonoc*. Praha: Libri, 2006, 379 s. ISBN 80-7277-292-9.

⁹⁹ ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Lidové tradice: původ lidových tradic, zvyky, pověry, pranostiky, říkadla a hry*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 2009, 253 s. ISBN 978-80-7346-096-9.

Čtyřicetidenní půst zahajuje tzv. Pancake Day. Den, kdy se připravují palačinky a lidé je jedí se vším, co mají rádi. Připravují se tak na půst.¹⁰⁰ Typickým velikonočním jídlem je sladké pečivo hot cross buns.¹⁰¹ O Bíle sobotě se zdobí vajíčka. Vrcholem anglosaských Velikonoc je neděle, tedy Boží hod velikonoční. Pořádá se hon na vajíčka neboli Egg Hunt, hra, která spočívá ve hledání čokoládových vajec na zahradě, které tam schoval velikonoční zajíc.¹⁰² Na Velikonoční pondělí jsou typické různé průvody a pouštění draků.¹⁰³

Stejně jako velikonoční svátky slavené v Česku i svátky v anglosaských zemích vycházejí z křesťanské podstaty těchto svátků. Smysl je tedy stejný, ale forma oslav, tradice a pokrmy spojené s nimi se liší.

3.3 První máj a Svátek svatého Valentýna

I přesto, že v Česku pomalu zdomácňuje svátek svatého Valentýna, neopomíná se ani 1. květen, lépe 1. máj, jako den oslavy zamilovaných. S tímto dnem se pak pojí především dva zvyky - stavění máje a polibek pod rozkvetlou třešní. Na rozdíl od svatovalentýnských tradic, se spíše jedná o zvyky spojené s lidovou pověřivostí.

3.3.1 První máj

S tímto dnem jsou spojeny dvě nejvýznamnější tradice.

Polibek pod rozkvetlou třešní

Etnografka Klára Posekaná se o svátku zmiňuje následovně: „*Nikde jsem nenašla, kdy tato tradice vznikla. V lidové kultuře se zmínky o tomto zvyku vůbec nevyskytují, takže může být starý tak sto let a pravděpodobně přišel z městského prostředí.*“¹⁰⁴

---

¹⁰⁰ Velikonoce. *Angličtina bez biflování* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.anglictina-bez-biflovani.cz/velikonoce>

¹⁰¹ Svátky. *ILondyn.com* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.ilondyn.com/informace/svatky/>

¹⁰² Velikonoce. *Angličtina bez biflování* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.anglictina-bez-biflovani.cz/velikonoce>

¹⁰³ Svátky. *ILondyn.com* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.ilondyn.com/informace/svatky/>

¹⁰⁴ NEKOLNÁ, Lucie. Libání na prvního máje pod rozkvetlým stromem není příliš starou tradicí. *Příbramský deník.cz* [online]. [cit. 2018-02-20]. Dostupné z: https://pribramsky.denik.cz/zpravy_region/libanka20090428.html

Celá symbolika tkví pravděpodobně s ročním obdobím spojeným zejména s plozením nového života. Příroda se probouzí, rodí se mláďata, rostou květiny, stromy kvetou. Pravděpodobně i zde je podstata tradice, která v sobě ukrývá symbol plodnosti a nového života, jak v rozkvétajícím stromu, tak v milostném páru stojícím pod rozkvetlou třešní. Údajně ani nezáleží na druhu stromu.¹⁰⁵

Stavění máje

Starobylá tradice stavění tzv. májky, jež se velmi často dodržuje i v moderní době téměř na všech vesnicích. Dnes ji lidé vnímají jako tradiční symbol spojený s 1. májem a příležitost sejit se spoluobyteli a sousedy z vesnice a společně se pobavit. Ačkoliv i to bylo důvodem již v dávné minulosti, málokdo dnes zná další symboliku spojenou právě se stavěním máje, její pravidla a také různorodost související s různými kraji naší země.

Máje se stavěly v předvečer 1. května svobodnými mládenci. Velká máje se stavěla do centra vesnice nebo města, malé máje se pak stavěly k jednotlivým domům a měly vyjadřovat např. sympatie či milostný cit k dívce, která v tomto domě bydlela.

Stavění máje patří do starého fondu evropské kulturní tradice. Pramen z Cách popisuje událost v roce 1224, snad o letnicích. Nejstarší český doklad individuální máje, postavené děvčeti, pochází z roku 1422.¹⁰⁶

Mohlo se však jednat o májku postavenou z úcty k významnému obyvateli, jako byl např. starosta, farář či učitel. Zcela nezáleželo, z jakého stromu bude máje postavena. Mohl to být smrk, modřín, jedle, bříza a byla buď postavena jeho celá nadzemní část či ke kmenu byl připevněn ještě jiný zelený vršek. Dříve se stavěla pomocí žebříku, tyčí a lan, dnes pomáhá moderní technika jako autojeřáb. Strom by měl být rovný a zelený vršek ozdobený barevnými pentlemi. I samotné kácené máje bylo doprovázeno slavností. Jak dlouho má být máj postavena, není jasně dáno.¹⁰⁷

---

¹⁰⁵ NEKOLNÁ, Lucie. Líbání na prvního máje pod rozkvetlým stromem není příliš starou tradicí. *Příbramský deník.cz* [online]. [cit. 2018-02-20]. Dostupné z: https://pribramsky.denik.cz/zpravy_region/libanka20090428.html

¹⁰⁶ VEČERKOVÁ, Eva. *Obyčeje a slavnosti v české lidové kultuře*. Vydání první. V Praze: Vyšehrad, 2015, 508 s. ISBN 978-80-7429-627-7.

¹⁰⁷ VEČERKOVÁ, Eva. *Obyčeje a slavnosti v české lidové kultuře*. Vydání první. V Praze: Vyšehrad, 2015, 508 s. ISBN 978-80-7429-627-7.

„K velké společné máji se vážou rozmanité obyčejové projevy a zábavy, proměnlivé v čase a určené i lokálními zvláštnostmi... Kolem máje se tancuje, pod májí se odehrávají zábavné scénky... Vrcholem májové slavnosti je dramaticko-divadelní vystoupení několika aktérů pod májí, pod králem, určené pro diváckou veřejnost obce...“¹⁰⁸

3.3.2 Svátek sv. Valentýna

Svatý Valentýn je patron všech zamilovaných, jehož svátek připadá na 14. únor. Dnes jeden z nejoblíbenějších svátků vůbec. V den svatého Valentýna si lidé vyznávají lásku nejčastěji v podobě drobný dárků, kterým může být kytice, čokoláda či šperk. Může to být i písemné vyznání lásky, tzv. valentýnka.

Svátek svatého Valentýna se slaví 14. února nejen v USA a Velké Británii, ale také např. v Belgii či Francii. Do Čech tento svátek, tak jak ho známe dnes, pronikl až po Sametové revoluci na začátku 90. let.¹⁰⁹ Ačkoliv původ svátku je nejčastěji zcela mylně spojován se Spojenými státy americkými, jeho historie je daleko starší.

V dávné minulosti Etruskové uctívali bohyni Uni. Později tuto bohyni vzýval i starověký Řím pod jménem Juno. Oslavoval ji 14. února jako ochránkyni manželství a rodiny. V řecké mytologii se jedná o bohyni Heru. Lidé věřili, že sňatek v tento den přinese dlouhý a šťastný život. Ne jinak je tomu i dnes, obzvláště v anglosaských zemích. Církev 14. únor zasvětila sv. Valentýnu, který tak převzal její patronát nad milenci.¹¹⁰

Keltové v tomto období oslavovali bohyni Brigit, bohyně představující tři věky ženy - v zimě stařena, v létě mladá žena a matka, na jaře mladá dívka jako symbol probouzející se přírody - mimo jiné jako ochránkyni stád.¹¹¹

Tyto pohanské slavnosti nahradil v křesťanském kalendáři 14. února svátek biskupa Valentýna.¹¹²

---

¹⁰⁸ VEČERKOVÁ, Eva. *Obyčeje a slavnosti v české lidové kultuře*. Vydání první. V Praze: Vyšehrad, 2015, 508 s. ISBN 978-80-7429-627-7.

¹⁰⁹ VEČERKOVÁ, Eva. *Obyčeje a slavnosti v české lidové kultuře*. Vydání první. V Praze: Vyšehrad, 2015, 508 s. ISBN 978-80-7429-627-7.

¹¹⁰ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda sv. Valentina*. 1. vyd. Praha: Krásná paní, 2012, 63 s. Modrá hlava, sv. 9. ISBN 978-80-86713-83-0.

¹¹¹ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda sv. Valentina*. 1. vyd. Praha: Krásná paní, 2012, 63 s. Modrá hlava, sv. 9. ISBN 978-80-86713-83-0.

¹¹² VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda sv. Valentina*. 1. vyd. Praha: Krásná paní, 2012, 63 s. Modrá hlava, sv. 9. ISBN 978-80-86713-83-0.

O to, kdo přesně byl svatý Valentýn, se dodnes vedou spory. Historické a literární zdroje uvádí několik osobností, které by mohly být oním patronem lásky.

Večeřová se přiklání k tomu, že se pravděpodobně jedná o Valentina Římského, který žil za vlády římského císaře Cladia II. Gothica ve 3. století n. l. a byl lékař. Dále dodává, že byl často zaměňován s biskupem Valentinem z Terni v Umbrii, případně s biskupem Valentinem z Pasova v Réciu, který však žil o 2 století později a byl uctíván jako ochránce proti dobytčímu moru, padoucníci a křečím.¹¹³

Naopak Vavřincová se domnívá, že se jde o Valentýna z Terni a dodává, že oba muži (tedy jak Valentýn Římský, tak Valentýn z Terni) žili velmi pravděpodobně ve stejnou dobu. Byli křesťané, jež byli popraveni a pohřbeni na stejném místě. Někdy jsou pokládáni za totožnou osobu.¹¹⁴

Je však málo známé, že tento svátek má na Českém území delší historii a především jinou podstatu, než jak jej známe ze současnosti. Svatý Valentin byl v minulosti v české lidové kultuře uctíván jako ochráncem domácích zvířat před nemocemi. Možná právě v tomto ochránci lze hledat postavu Valentýna z Pasova. 14. únor byl považován za nešťastný den a pojily se s ním pověry a zákazy spojené s činnostmi okolo hospodářství, které by tohoto světce mohly znesvětit, a následkem by byl hospodářský trest. Např. co se na sv. Valentýna zrodí, brzy zhyne.¹¹⁵

Amor

Typickým valentýnským symbolem je buclatý andělíček s lukem a s šípy, který svými čarovnými míří na srdce milenců, známý pod jménem Amor nebo Cupido (syn bohyně lásky Afrodity a boha války Área). Byl bůžkem lásky starověkých Římanů. Řekové ho znali pod jménem Erós (syn bohyně lásky Venuše a boha války Marta). Jeho starostí bylo plození. Jako symbol lásky byl obnoven v období renesance.¹¹⁶

---

¹¹³ VEČERKOVÁ, Eva. *Obyčeje a slavnosti v české lidové kultuře*. Vydání první. V Praze: Vyšehrad, 2015, 508 s. ISBN 978-80-7429-627-7.

¹¹⁴ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda sv. Valentina*. 1. vyd. Praha: Krásná paní, 2012, 63 s. Modrá hlava, sv. 9. ISBN 978-80-86713-83-0.

¹¹⁵ VEČERKOVÁ, Eva. *Obyčeje a slavnosti v české lidové kultuře*. Vydání první. V Praze: Vyšehrad, 2015, 508 s. ISBN 978-80-7429-627-7.

¹¹⁶ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda sv. Valentina*. 1. vyd. Praha: Krásná paní, 2012, 63 s. Modrá hlava, sv. 9. ISBN 978-80-86713-83-0.

Valentýnka

Anonymní milostný dopis, který si lidé posílají v den svatého Valentýna. Podle legendy valentýnka vznikla v upomínku psaní, které biskup poslal dceři žalárníka před její popravou. Dívku ve vězení uzdravil a pokřtil.¹¹⁷

Zvyk posílat milostná psaníčka je také spojován s francouzskými trubadúry, kteří tak posílali básně svým dámám. Z Francie se pak zvyk šířil do světa.¹¹⁸

Holubice

Symbol křesťanského manželského svazku. I v současné době bývá jednou ze svatebních tradic vypouštění holubiho páru na důkaz slibu manželské lásky. V anglosaských zemích dodnes věří, že sňatky uzavřené v den svatého Valentýna budou velmi šťastná.¹¹⁹

3.4 Dušičky a Halloween

Dušičky a Halloween jsou svátky, jejichž smyslem je dnes především vzpomínka na blízké, jež jsou již mrtvi. Zatímco v tuzemském prostředí jsou Dušičky brány spíše jako vážný, klidný svátek, v anglosaských zemích je tomu zcela naopak. Tato kapitola se věnuje charakteristice těchto dvou obměn svátku, tradicím, zvykům a symbolům, jež jsou pro ně typické.

3.4.1 Dušičky

*V českých zemích se pro Vzpomínku na všechny zemřelé (též Památka všech zemřelých) ujalo označení Dušičky. Křesťané si Památku všech zemřelých připomínají 2. listopadu.*¹²⁰

---

¹¹⁷ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda sv. Valentina*. 1. vyd. Praha: Krásná paní, 2012, 63 s. Modrá hlava, sv. 9. ISBN 978-80-86713-83-0.

¹¹⁸ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda sv. Valentina*. 1. vyd. Praha: Krásná paní, 2012, 63 s. Modrá hlava, sv. 9. ISBN 978-80-86713-83-0.

¹¹⁹ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda sv. Valentina*. 1. vyd. Praha: Krásná paní, 2012, 63 s. Modrá hlava, sv. 9. ISBN 978-80-86713-83-0.

¹²⁰ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda Dušiček a Halloweenu*. 1. vyd. Praha: Krásná paní, 2011, 63 s. Modrá hlava, sv. 8. ISBN 978-80-86713-79-3.

Památka všech zemřelých, lidově označovaná „Dušičky“, je vzpomínkou na zesnulé, kteří ještě nejsou dokonale připraveni ke vstupu do této skutečnosti a jsou ve fázi „očišťování“. Církev – s odvoláním na některé biblické texty – nazývá toto konečné očišťování „očistcem“. Dušičky jsou slaveny na památku zemřelých v očistci, jejichž tresty lze zmírnit nebo zrušit modlitbou, mší a milosrdnými činy.¹²¹

Historie slavnosti Dušiček je poměrně dlouhá. Její podstatou však není jen výše zmiňovaná vzpomínka na blízké, kteří již nejsou mezi námi, nýbrž také modlitba za spásu jejich duše, a to zejména z křesťanského hlediska.

Za tvůrce vzpomínkové slavnosti je považován biskup Isidor ze Sevilly, který jako první sloužil mše za duše všech zemřelých. Opat benediktinského kláštera v Cluny přenesl v roce 998 Památku všech zemřelých na den po Slavnosti všech svatých. K rozšíření Památky přispělo v průběhu 11. až 13. století přesvědčení, že utrpení duší v očistci může zmírnit modlitba a konání dobrých skutků. V Římě byla Památka všech zemřelých poprvé slavena ve 14. století. V předvečer svátku se v římských chrámech četly hodinky za zemřelé, na den zemřelých se sloužily zádušní mše za věrné duše.¹²²

V současnosti jsou Dušičky spojovány zejména s návštěvou hřbitova a tichou vzpomínkou bez výraznějších zvyků a tradic. Vždy tomu však nebylo. V minulosti se naopak dodržovala řada lidových rituálů, které dnes téměř nejsou známé. Právě v takovýchto dávných tradicích lze nalézt jistou shodu i s Halloweenem.

Lidé tak např. věřili, že duše zemřelých opouští očistec, aby si odpočinuly od útrap, a vrací se ke svým blízkým. Pod okny bylo nachystané máslo, aby si duše mohly zchladit své rány. Nesmělo se zametat smetí, aby se duše nevyplašily. Pilo se studené mléko, aby ochladili pekelné plameny.¹²³

---

¹²¹ VEČERKOVÁ, Eva. *Obyčeje a slavnosti v české lidové kultuře*. Vydání první. V Praze: Vyšehrad, 2015, 508 s. ISBN 978-80-7429-627-7.

¹²² VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda Dušiček a Halloweenu*. 1. vyd. Praha: Krásná paní, 2011, 63 s. Modrá hlava, sv. 8. ISBN 978-80-86713-79-3.

¹²³ VEČERKOVÁ, Eva. *Obyčeje a slavnosti v české lidové kultuře*. Vydání první. V Praze: Vyšehrad, 2015, 508 s. ISBN 978-80-7429-627-7.

Nejúčinnější pomoc však poskytovalo dobré slovo, vzpomínka a modlitba za zemřelého. Součástí křesťanského rituálu spojeného s Památkou všech zemřelých je modlitba. Obětním darem za zemřelé byly též milodary a dobročinné skutky, tzv. dušičkáles.¹²⁴

I tyto svátky měly své tradiční pokrmy. Bylo to především pečivo a cukroví ve tvaru kostí, tzv. kosti svatých.¹²⁵ Dále se pekly věnečky a rakvičky. Lidé však měly vzpomínat i na duše v nebi, pro které se zase pekly tzv. svaté koláče.¹²⁶

3.4.2 Svátek Všech svatých

*Časová návaznost svátku Dušiček na svátek Všech svatých vedla k vnímání obou jako jednoho celku, k němuž se pojily obyčeje odvozované z dávného kultu předků a spojené se vzpomínkami na zemřelé.*¹²⁷

Je-li zmiňována Památka všech zemřelých, nelze opomíjet ani den předcházející Dušičkám, a to Svátek všech svatých. Již z názvu těchto svátků vyplývá jejich samotný smysl. Zatímco v den Dušiček, 2. listopadu, vzpomínáme a modlíme se za zemřelé, 1. listopad, tedy v den Svátku všech svatých, se můžeme obracet s našimi prosbami ke všem svatým, a to nejen za mrtvé, ale i za živé. Podobně jako u Dušiček, je i historie svátku Všech svatých bohatá.

*Slavnost Všech svatých vychází z historické události zasvěcení římského Pantheonu (původně pohanského chrámu všech olympských bohů) Panně Marii a všem svatým mučedníkům 13. května 609. Avšak na křesťanském Východě se slavil společný svátek všech mučedníků již od 4. století. Od 8. století se v Irsku a v Anglii, u Keltů a Franků začal slavit svátek Všech svatých (nejen mučedníků) 1. listopadu. Toto datum se ustálilo snad proto, že u Keltů začínal v tento den nový rok. Slavení svátku Všech svatých se brzy rozšířilo a v Římě se slaví pravidelně od 9. století“.*¹²⁸

---

¹²⁴ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda Dušiček a Halloweenu*. 1. vyd. Praha: Krásná paní, 2011, 63 s. Modrá hlava, sv. 8. ISBN 978-80-86713-79-3.

¹²⁵ ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Lidové tradice: původ lidových tradic, zvyky, pověry, pranostiky, říkadla a hry*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 2009, 253 s. ISBN 978-80-7346-096-9.

¹²⁶ VEČERKOVÁ, Eva. *Obyčeje a slavnosti v české lidové kultuře*. Vydání první. V Praze: Vyšehrad, 2015, 508 s. Kulturní historie. ISBN 978-80-7429-627-7.

¹²⁷ VEČERKOVÁ, Eva. *Obyčeje a slavnosti v české lidové kultuře*. Vydání první. V Praze: Vyšehrad, 2015, 508 s. Kulturní historie. ISBN 978-80-7429-627-7.

¹²⁸ Slavnost Všech svatých a Vzpomínka na věrné zemřelé. *Katolik.cz* [online]. [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: www.katolik.cz/texty/view.asp?cis=155

Během raného středověku došlo k nárůstu počtu svatých a o jeden den v kalendáři se ji dělilo několik. Jedním z řešení byla Slavnost Všech svatých. O tomto dni se církve i věřící mohou dovolávat přímluvy všech svatých i těch, kteří v kalendáři nejsou uvedeni jmenovitě.¹²⁹

*Slavnost Všech svatých připomíná věřícím zemřelé, kteří dosáhli věčné blaženosti. Památka všech zemřelých je vzpomínkou na ty, kteří věčné blaženosti ještě nedosáhli. Podstatou je víra, že dosažení věčné blaženosti je možné.*¹³⁰

Pokud tedy budeme pátrat po vzájemném vlivu jednotlivých svátků a tradic související s nimi, nutně musíme dojít k závěru, že spíše než o ovlivňování, se jedná o totožný či alespoň podobný počátek. Slavnosti mají totožné kulturní kořeny, které však byly postupně ovlivňovány odlišnými okolnostmi, které zapříčinily současné výrazné odlišnosti.

3.4.3 Halloween

Název „Halloween“ je zkrácený tvar slovního spojení pro anglický název předvečera svátku všech svatých, který v angličtině zní „All Hallows' Eve“, případně All halloween, All Hallow's Evening či All Saints' Day.¹³¹ První dochované zmínky o této slavnosti údajně pocházejí již z roku 1745.¹³² Její kořeny lze nalézt v oslavách keltského svátku Samhain. Jméno dostala dle keltského boha podsvětí.¹³³

Samhain znamená „konec léta“ a Keltové jej slavili 31. října, neboť pro ně byl posledním dnem v roce.¹³⁴ „*Keltská oslava Samhainu byla rozloučením se starým rokem a přivítáním roku nového.*“¹³⁵

---

¹²⁹ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda Dušiček a Halloweenu*. 1. vyd. Praha: Krásná paní, 2011, 63 s. Modrá hlava, sv. 8. ISBN 978-80-86713-79-3.

¹³⁰ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda Dušiček a Halloweenu*. 1. vyd. Praha: Krásná paní, 2011, 63 s. Modrá hlava, sv. 8. ISBN 978-80-86713-79-3.

¹³¹ Co vše víme o americkém svátku Halloween?. *Angličtina bez biflování* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.anglictina-bez-biflovani.cz/halloween>

¹³² Halloween je za dveřmi. Kde se vzal a jak ho oslavit. *Amerika.cz* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.amerika.cz/clanek/halloween-je-za-dvermi-kde-se-vzal-jak-ho-oslavit>

¹³³ Co vše víme o americkém svátku Halloween?. *Angličtina bez biflování* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.anglictina-bez-biflovani.cz/halloween>

¹³⁴ ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Lidové tradice: původ lidových tradic, zvyky, pověry, pranostiky, říkadla a hry*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 2009, 253 s. ISBN 978-80-7346-096-9.

¹³⁵ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda Dušiček a Halloweenu*. 1. vyd. Praha: Krásná paní, 2011, 63 s. Modrá hlava, sv. 8. ISBN 978-80-86713-79-3.

Svátek Samhain sami Keltové nazývali také svátkem ohňů. V jeho předvečer uhasili všechny ohně, čímž symbolizovali smrt starého slunce. Po západu slunce následujícího dne, tedy v den Samhainu, byl rituálně zapálen oheň nový, který znázorňoval příchod nového roku. Během této noci se otevírala pomyslná brána mezi světem živých a mrtvých. Od ohně byly zapalovány lucerny. Ty měly ochraňovat příbytky a zároveň svítily na cestu mrtvým duším, které přišly oslavit svátek nového roku společně s živými. Stejně tak tuto noc mohli zavítat živí do světa mrtvých.¹³⁶ Keltové věřili, že mezi živé přichází společně s dušemi mrtvých také démoni a vládce podsvětí Anwin. Protože Anwinn se živil krví živých, snažili se ho lidé zmást nejrůznějšími svými maskami.¹³⁷

Oheň je v tomto období důležitým prvkem. Zatímco o Halloweenu měl lidi ochránit před škodlivými silami, o Dušičkách symbolizoval plamen svíčky život věčný.

Irové, jako potomci Keltů, kteří v 18. a 19. století odcházeli do Ameriky za prací, přivezli s sebou také jejich kulturu a společně s ní i Halloween.¹³⁸ Halloween se tak kromě Irska slaví ve Velké Británii, USA, v Kanadě, také v Austrálii a v některých částech Nového Zélandu. Dnes je Halloween především velkolepou dětskou slavností.¹³⁹

V zemích, ve kterých se Halloween řadí tradičním svtákům, bývá zvykem koledování. Děti na sebe berou různé podoby prostřednictvím strašidelných masek čarodějnic, duchů, kostlivců a jiných strašidelných bytostí. Chodí po domech a volají: „Trick or treat!“ („Koledu nebo vám něco provedu!“). V případě, že koledníci nedostanou koledu, odvděčí se mu v podobě nepříjemného žertíku.¹⁴⁰

Nejtypičtějším symbolem Halloweenu je pak vydlabaná dýně do podoby strašáka, uvnitř kterého svítí svíčka. Tato tradice pochází i z Irska jako i samostný Halloween. Původně se lucerny vyřezával z tuřínu, brambor nebo červené řepy, protože tato zelenina byla drahá, začaly se vyřezávat z dýní. Zapálené svíce symbolizovaly duše zesnulých. Byly aranžovány do oken a na verandy domů, stejně jako je tomu dnes a měly domácnost ochránit před zlými

---

¹³⁶ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda Dušiček a Halloweenu*. 1. vyd. Praha: Krásná paní, 2011, 63 s. Modrá hlava, sv. 8. ISBN 978-80-86713-79-3.

¹³⁷ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda Dušiček a Halloweenu*. 1. vyd. Praha: Krásná paní, 2011, 63 s. Modrá hlava, sv. 8. ISBN 978-80-86713-79-3.

¹³⁸ ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Lidové tradice: původ lidových tradic, zvyky, pověry, pranostiky, říkadla a hry*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 2009, 253 s. ISBN 978-80-7346-096-9.

¹³⁹ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda Dušiček a Halloweenu*. 1. vyd. Praha: Krásná paní, 2011, 63 s. Modrá hlava, sv. 8. ISBN 978-80-86713-79-3.

¹⁴⁰ ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Lidové tradice: původ lidových tradic, zvyky, pověry, pranostiky, říkadla a hry*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 2009, 253 s. ISBN 978-80-7346-096-9.

silami.¹⁴¹ Tento zvyk je nejčastěji spojován s legendou o Jackovi, který byl tak zlý, že jeho duši odmítli nejen v nebi, ale i v pekle. A tak je odsouzen bloudit po světě a na cestu si svítí lucernou s vydlabané dýně.¹⁴²

Halloween tak díky své tradici platí za jednu z nejtajemnějších a nejstrašidelnějších nocí celého roku. Díky tomu, že se v tento den stírají hranice mezi živými a mrtvými, jsou s tímto dnem napříč kulturami, nehledě na pojmenování, spojeny různorodé tradice.

---

¹⁴¹ VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda Dušiček a Halloweenu*. 1. vyd. Praha: Krásná paní, 2011, 63 s. Modrá hlava, sv. 8. ISBN 978-80-86713-79-3.

¹⁴² ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Lidové tradice: původ lidových tradic, zvyky, pověry, pranostiky, říkadla a hry*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 2009, 253 s. ISBN 978-80-7346-096-9.

PRAKTICKÁ ČÁST

Metodický plán činností

4.1 Vánoce

- a) Věk žáků v oddělení: mladší školní věk (2. ročník ZŠ)
- b) Počet žáků v oddělení: 29 (kapacita oddělení 30 žáků)
- c) Časová dotace: 3 bloky (1 blok o délce 120 min)
- d) Výukové cíle:
- **Kognitivní** - žáci budou po probraném tématu umět:
    - stručně objasnit význam vánočních svátků
    - popsat vánoční tradice
    - vyjmenovat vánoční symboly
    - přiřadit vánočním svátkům konkrétní datum
    - rozlišit české vánoční tradice od anglosaských
  - **Psychomotorické**
    - vyrobit
    - nakreslit vánoční symboly
    - znázornit Ježíška a Santa Clause
    - manipulovat s barvami
  - **Afektivní**
    - ocenit význam Vánoc v naší kultuře, chápat nezbytnost udržování tradic
- e) Klíčové kompetence, které žáci budou rozvíjet v průběhu jednotlivých činností:
- Kompetence k učení (1)
  - Kompetence k řešení problémů (2)
  - Kompetence komunikativní (3)
  - Kompetence sociální a personální (4)
  - Kompetence občanské (5)
  - Kompetence pracovní (6)

f) Struktura činností 1. bloku

I. ÚVOD

V úvodu tohoto bloku žáci četli příběh z dětské knihy 24 adventních příběhů.¹⁴³

II. DISKUZE

Po přečtení příběhu měli žáci zodpovědět, zda by dokázali objasnit, proč četli právě z knížky s adventní tematikou. Žákům byl ponechán dostatečný prostor pro přemýšlení i pro tichou diskuzi mezi nimi. Poté začali odpovídat na dotaz, aniž by byli přerušováni. Na závěr diskuze jsme se pokusili vlastními slovy společně charakterizovat adventní období, a to, co k němu patří.

Klíčové kompetence: 2, 3, 4, 5

III. VÝKLAD

Adventní období je doba očekávání příchodu Vánoc. Začíná 1. prosincem a vrcholí příchodem Štědrého dne. Jedná se celkem o čtyři týdny. Jejím nejtypičtějším symbolem je adventní věnec, vyráběný z větví jehličnanů, na kterém jsou připevněni čtyři svíce, které se postupně zapalují o adventních nedělích. Adventní věnce zdobí nejen domácnosti, ale nacházejí se i v kostelích. Děti mohou dny, zbývající do Vánoc, odpočítávat pomocí tzv. adventního kalendáře, který je zpravidla naplněn sladkostmi. Každý den snědí jeden bonbon.

Adventní období prožívají velmi podobným způsobem i v anglosaských zemích včetně adventního věnce a adventního kalendáře.

Klíčové kompetence: 1, 3, 4, 5

IV. ČINNOSTI

Výroba adventního kalendáře v podobě kapra pro oddělení ŠD

Pomůcky:

- tvrdý bílý papír (velikost A2)
- měkký barevný papír (zelený 1 ks, žlutý 1 ks)
- pastelky
- prázdné krabičky od sirek (24 ks)

---

¹⁴³ FÜHRMANN-VÍZDALOVÁ, Ivana. *24 adventních příběhů*. Praha: Egmont, 1993, 40 s. ISBN 80-85817-09-8.

- nůžky
- lepidlo
- tavná pistole

Postup:

Z tvrdého vystříhneme „tělo“ kapra. Pomocí pastelek jej vymalujeme. Poté po celém těle tavnou pistolí připevníme prázdné krabičky od sirek, do nichž uložíme bonbony. Na krabičky lepidlem přilepíme barevné papíry vystřižené do tvaru šupin. Kapra umístíme na dekorační síť.¹⁴⁴

Klíčové kompetence: 6

Pracovní listy

- křížovky
- spojovačky
- omalovánky

Klíčové kompetence: 2, 3, 6

g) Struktura činností 2. bloku

I. ÚVOD

Žákům jsou rozdány Orffovy hudební nástroje a text písničky „Mik mik Mikuláš“. Žáci si vyberou jednotlivé hudební nástroje a na výzvu společně zpívají tuto písničku.

II. DISKUZE

Žáci interpretují své dosud získané vědomosti o osobě svatého Mikuláše. Zmiňují datum jeho svátku, snaží se popsat jeho vzhled.

Klíčové kompetence: 2, 3, 4, 5

---

¹⁴⁴ Viz Přílohy obrázek č. 1

III. VÝKLAD

Mikuláš byl biskup. Každý rok navštěvuje děti již v předvečer svého svátku, tedy 5. prosince v doprovodu anděla a čerta. Maličkostmi obdarovává hodné děti, např. ovocem či sladkostmi. Jeho postava je spjata i s Ježíškem a Santa Clausem. Oba vznikly právě díky postavě sv. Mikuláše. Santa Claus je Mikuláši dokonce podobný i svým vzhledem. Dárky roznáší 25. prosince ráno v USA a ve Velké Británii. Zatímco u nás dětem dárky naděluje již 24. prosince Ježíšek, jehož podoba však, na rozdíl od Santa Clause, není nikde přesně popsána. Dárky však nenosí jen v Česku, ale také u našich sousedů na Slovensku či Rakousku.

Klíčové kompetence: 1, 3, 4, 5

IV. ČINNOSTI

Nejdříve si zkusíme nakreslit, jak podle nás vypadá Mikuláš a jak Santa Claus a povídáme si o rozdílech a podobnostech, které nás napadají.

Výroba sv. Mikuláše z popcornu (srovnání Mikuláš x Santa Claus).

Pomůcky:

- popcorn
- lepidlo Herkules
- předloha hlavy Mikuláše a Santa Clause
- tvrdý papír A4 nebo A3
- pastelky/fixy

Postup:

Předlohy hlav s vousy vybarvíme, u Santy se zaměříme na červený kostým, u Mikuláše pak na jeho biskupskou mitru. Podlepíme tvrdým papírem. Nakonec vousy potřeme po celé ploše lepidlem a nalepíme popcorn, který si předem připravíme v mikrovlnné troubě.

Klíčové kompetence: 2, 3, 6

h) Struktura činností 3. bloku

I. ÚVOD

Na tabuli je napsáno datum 21. 12. Žáci mají zodpovědět, co se v tento den děje.

II. DISKUZE

Žáci mají společnou diskuzí dojít k závěru, že se jedná o první zimní den.

Klíčové kompetence: 2, 3

III. VÝKLAD

21. 12. je den, kterým se nejen blíží či již nastaly vánoční prázdniny. Jedná se o první kalendářní zimní den. Opravdu začíná zima. Tento den je také spojen se zimním slunovratem. V den zimního slunovratu je den nejkratší z celého roku a noc nejdelší z celého roku. Zimní slunovrat oslavovali lidé, kteří žili na našem území v dávných dobách. Nazývali se Keltové. Ti žili i na území dnešní Velké Británie. Současní obyvatelé již nejsou součástí kultury Keltů (ačkoliv se z ní vyvinuly), nýbrž se jedná o kulturu křesťanskou. Zatímco Keltové oslavovali v tomto zimním čase znovuzrození slunce, naše kultura oslavuje narození Ježíše Krista. Na připomínku jeho narození slavíme Vánoce.

Klíčové kompetence: 1, 3, 4, 5

IV. ČINNOSTI

Staročeské lidové tradice:

- Házení střevícem
- Rozkrajování jablka

Klíčové kompetence: 2, 3, 6

V rámci činností si žáci vyzkoušeli průběh českých vánočních tradic. Dívky si vyzkoušely hod střevícem, který měl napovědět, zda se dívka, jenž střevícem hodila, do roka vdá, či ne. Mířila-li špička ke dveřím - vdá se, mířila-li špička do místnosti - nevdá se. Pro zpestření si tento zvyk mohly vyzkoušet i chlapci.

Další aktivitu znázornila vychovatelka, která pomocí nože rozkrojila několik jablek.

i) Reflexe

O Vánocích a jejich tradicích žáci měli široké povědomí již od počátku tematického celku. Cílem bylo, aby si osvojili základní znalosti o původu Vánoc, jenž je společný i pro českou i anglosaskou kulturu. Dále se měli seznámit i s podstatou některých tradic a jejich symbolů. Děti je na počátku dokázali vyjmenovat, nicméně neznali širší souvislosti. S nimi se měly seznámit právě díky vybraným činnostem. Dalším cílem bylo srovnání našich tradic s těmi anglosaskými a jejich osvojení pomocí hry.

Po probrání celku již byli žáci schopni určit přesná data, týkající se těchto svátků. Dokázali objasnit základní postatu některých tradic českých. Dokázali poté také říci, které tradice existují v anglosaských zemích a jaké symboly se k nim řadí. Díky zvoleným činnostem si žáci lépe zapamatovali nejvýznamnější tradice obou kultur, které pak bez problémů dokázali popsat.

4.2 Velikonoce

a) Věk žáků v oddělení: mladší školní věk (2. ročník ZŠ)

b) Počet žáků v oddělení: 29 (kapacita oddělení 30 žáků)

c) Časová dotace: 2 bloky (1 blok o délce 120 min)

d) Výukové cíle:

• **Kognitivní** - žáci budou po probraném tématu umět:

- stručně objasnit význam velikonočních svátků
- popsat velikonoční tradice
- vyjmenovat velikonoční symboly
- zařadit Velikonoce do ročního období
- rozlišit české velikonoční tradice od anglosaských

• **Psychomotorické**

- vyrobit kraslici
- nakreslit velikonoční symboly
- znázornit velikonočního zajíce
- manipulovat s barvami

• **Afektivní**

- ocenit význam Velikonoc v naší kultuře, chápat nezbytnost udržování tradic

e) Klíčové kompetence, které žáci budou rozvíjet v průběhu jednotlivých činností:

- Kompetence k učení (1)
- Kompetence k řešení problémů (2)
- Kompetence komunikativní (3)
- Kompetence sociální a personální (4)
- Kompetence občanské (5)
- Kompetence pracovní (6)

f) Struktura činností 1. bloku

I. ÚVOD

Na úvod tématu byl přichystán box s předměty a obrázky, které se týkaly Velikonoc a jarního období. Předměty byly uschovány v boxu, tak aby nebyly vidět. Vybraní žáci poté z boxu předměty postupně tahali, avšak bez jakéhokoliv komentáře.

II. DISKUZE

Když byly všechny předměty z boxu vytaženy, měli žáci zodpovědět, co mají společného. Dále bylo jejich úkolem předměty pojmenovat a vysvětlit, proč si myslí, že zrovna tento předmět/obrázek se v boxu objevil. Mezi předměty bylo zařazeno vejce na tvrdo, obrázek kuřete, slepice a zajíce, čokoláda, stuha, pomlázka, špenát, obrázek jarních květin. Diskuze směřovala k probouzení přírody, k příchodu jara a s ním souvisejících Velikonoc.

Klíčové kompetence: 2, 3, 4, 5

III. VÝKLAD

Velikonoce se váží právě k období jara, nicméně. Na rozdíl od Vánoc nemají přesně určené datum. Lidé, kteří na našem území žili před mnoha tisíci lety, začátek jara oslavovali starodávnými rituály, podobně jako my dnes slavíme Velikonoce. Česká i anglosaská kultura, která vychází z křesťanské víry, oslavuje zmrtvýchvstání Ježíše Krista. S tím jsou spojené nejznámější Velikonoční dny.

Klíčové kompetence: 1, 3, 4, 5

IV. ČINNOSTI

Výroba „kraslic“ z bavlnek

Pomůcky:

- malé nafukovací balóčky
- bavlnky různých barev
- lepidlo Herkules smíchané s vodou (popř. cukrová voda)
- pěnové ozdůbky s jarními motivy
- jehla, špendlík

Nafoukneme balóček do velikosti většího vajíčka a zavážeme ho, aby neucházel. Obmotáme barevnou bavlnkou, aby téměř nebyla vidět původní barva z balóčku. Potom namáčíme

v cukrové vodě nebo v tekutém lepidle. Necháme zaschnout. Po uschnutí praskneme balónek vevnitř a vznikne nám „kraslíček“ z bavlnky. Libovolně polepíme pěnovými ozdobami. Během práce si povídáme o zdobení opravdových kraslic starými velikonočními technikami.¹⁴⁵

Klíčové kompetence: 6

Hra - Pečeme velikonočního beránka

Žáci vytvoří skupiny cca o šesti členech a jejich úkolem je po jednom vyběhnout a donést svému týmu jednu část z papírové skládačky (na styl puzzle). Po přinesení všech kousků společně ve skupině vytvoří obrázek velikonočního beránka. Která skupina bude první hotová, vyhrává.

Klíčové kompetence: 2, 3, 6

Pracovní listy

- křížovky
- číselné „spojovačky“
- omalovánky na dané téma

Klíčové kompetence:

g) Struktura činností 2. bloku

I. ÚVOD

Druhý blok byl zahájen krátkým úkolem: „Dokážeš pojmenovat dny velikonočních prázdnin?“

Zaškrtni správnou odpověď:“

Zelený - Žlutý   ČTVRTEK

Velký - Malý   PÁTEK

Bílá - Černá   SOBOTA

II. DISKUZE

Úvodní aktivita má žáky připravit na další podtéma týkající se Velikonoc. Žáci měli čas na přemýšlení ohledně názvu těchto dní, které jsou zasazeny do velikonočních prázdnin a jsou bezprostředně spojeny právě s velikonočními svátky. Diskuze byla určena k poznání jejich

---

¹⁴⁵ Viz Přílohy obrázek č. 2

vědomostí, nejen co se pojmenování týče, ale také znalost symbolů, zvyků a tradic vztahujících se k těmto dnům.

Klíčové kompetence: 2, 3, 4, 5

III. VÝKLAD

První den velikonočních prázdnin se jmenuje Zelený čtvrtek. Má se jíst špenát nebo jiné zelené pokrmy, protože zelená barva je také symbol rozkvétající přírody. Podle legendy odlétají zvony do Říma. Proto umlkají a jejich zvuk v tyto dny nahrazuje tzv. řehtačky, se kterými o Velikonocích chodí chlapi. Na Velký pátek se drží přísný půst, což znamená, že lidé by neměli mnoho jíst, především ne maso. Sobota se jmenuje Bílá. Po ní následuje Velikonoční neděle, zvaná též Boží hod velikonoční. Je to nejdůležitější den pro křesťany, pro naši křesťanskou kulturu. Celé toto období věřící lidé navštěvují kostel a oslavují zmrtvýchvstání Ježíše Krista. Zato Velikonoční pondělí je významné především pestrostí zvyků, které se v tento dodržují - chlapi chodí po koledě s pomlázkou a navštěvují děvčata, které s pomlázkou vymrskají, aby neuschly. Pomlázka má v sobě totiž, podle pověry, sílu stromu, z kterého byla vyrobena a tu předává děvčatům i ženám. Ty se odměňují v podobě malovaných vajíček, sladkostí či peněz už od pradávna.

V Anglii a ve Spojených státech amerických jsou velikonoční svátky také velmi důležité. Na zmiňované dny kladou podobný důraz, liší se však tradicemi. Největší rozdíl je v oslavě Velikonoční neděle a Velikonočního pondělí. Z hlediska rozmanitosti velikonočních tradic je právě Velké Británii a v USA nejvýznamnějších Velikonoční neděle. V tento den probíhá nejtypičtější velikonoční zábava - hledání velikonočních vajec na zahradě a v domech, které zde ukryl velikonoční zajíc. V těchto zemích se s pomlázkou nekoleduje a pondělí není slavnostní den.

Klíčové kompetence: 1, 3, 4, 5

IV. ČINNOST

Hra - Hledání velikonočních vajec

Po třídě byla poschovávaná čokoládová velikonoční vajíčka, která dle motivace, ukryl velikonoční zajíček. Žáci měli za úkol všechna vajíčka najít. Počet vajíček se shodoval s počtem žáků. Jejich úkolem bylo také společně se o získaná čokoládová vejce podělit

Klíčové kompetence: 2, 3, 4

Pracovní listy

Jednoduché slovní úlohy s tématem a symboly Velikonoc.¹⁴⁶

Klíčové kompetence: 1, 2, 6

h) Reflexe

O Velikonocích a jejich tradicích žáci měli široké povědomí již od počátku tematického celku. Cílem bylo, aby si osvojili základní znalosti o původu Velikonoc, jenž je společný i pro českou i anglosaskou kulturu. Dále se měli seznámit i s podstatou některých tradic a jejich symbolů. Děti je na počátku dokázali vyjmenovat, nicméně neznali širší souvislosti. S nimi se měly seznámit právě díky vybraným činnostem. Dalším cílem bylo srovnání našich tradic s těmi anglosaskými a jejich osvojení pomocí hry.

Po probrání celku již byli žáci schopni určit nejen, do kterého ročního období Velikonoce spadají, ale i to, že datum těchto svátků je pohyblivé. Dokázali objasnit základní postatu některých tradic českých. Dokázali poté také říci, které tradice existují v anglosaských zemích a jaké symboly se k nim řadí. Díky zvoleným činnostem si žáci lépe zapamatovali nejvýznamnější tradice obou kultur, které pak bez problémů dokázali popsat.

---

¹⁴⁶ Viz Přílohy obrázek č. 3

4.3 Svátek svatého Valentýna a První máj

a) Věk žáků v oddělení: mladší školní věk (2. ročník ZŠ)

b) Počet žáků v oddělení: 29 (kapacita oddělení 30 žáků)

c) Časová dotace: 2 bloky (1 blok o délce 120 min)

d) Výukové cíle:

• **Kognitivní** - žáci budou po probraném tématu umět:

- stručně objasnit význam svátku sv. Valentýna a význam Prvního máje

- popsat tradice svátku sv. Valentýna a Prvního máje

- vyjmenovat symboly svátku sv. Valentýna a Prvního máje

- uvést rozdíly mezi oběma svátky

- určit přesné data daných svátků

- napsat přání

• **Psychomotorické**

- vyrobit přáníčko

- nakreslit tvar srdce

- manipulovat s výtvarným příslušenstvím

• **Afektivní**

- ocenit význam Velikonoc v naší kultuře, chápat nezbytnost udržování tradic

e) Klíčové kompetence, které žáci budou rozvíjet v průběhu jednotlivých činností:

• Kompetence k učení (1)

• Kompetence k řešení problémů (2)

• Kompetence komunikativní (3)

• Kompetence sociální a personální (4)

• Kompetence občanské (5)

• Kompetence pracovní (6)

f) Struktura činností 1. bloku

I. ÚVOD

Na úvod žáci dostali tajenku, která jim měla osvětlit téma, o kterém se budeme následně bavit.¹⁴⁷

II. DISKUZE

Žáci správně vydedukovali, že v tento den se budeme bavit o svátku sv. Valentýna. Dále jsem se vyptávala, zda znají hlavní symbol tohoto svátku, případně, zda by dokázali vyjmenovat některé další.

Klíčové kompetence: 2, 3

III. VÝKLAD

Svatý Valentýn je patron zamilovaných. Svátý Valentýn opravdu žil. Byl to kněz. Jeho svátek se slaví 14. února. V tento den se zamilovaní obdarovávají. Mezi nejčastější dárky patří čokoláda, kytky a samozřejmě tzv. valentýnka - přáníčko s vyznáním lásky. Tento svátek se nejčastěji slaví v USA a ve Velké Británii.

Klíčové kompetence: 1, 3

IV. ČINNOST

Výroba valentýnky

Pomůcky:

- tvrdý barevný papír (velikost A5)
- měkký barevný papír
- přístroj „Big Shot“
- raznice
- lepidlo

Postup:

Tvrdý papír přeložíme na polovinu. Pomocí přístroje „Big Shot“ lze do papíru vyřezat či vylisovat srdce (příp. jiný tvar). Poté z měkkého barevného papíru raznicemi vyrazíme další

---

¹⁴⁷ Vyluštěte si vzkaz. *Dětské stránky* [online]. [cit. 2018-04-19]. Dostupné z: <https://www.detskestranky.cz/wp-content/uploads/2016/03/Vzkaz.pdf>

libovolné tvary a nalepíme na přáníčko. Žáci napíší valentýnský vzkaz a předají vybrané osobě.¹⁴⁸

Klíčové kompetence: 6

g) Struktura činností 1. bloku

I. ÚVOD

V úvodu proběhne hra „Šibenice“, kde žáci budou hádat tajenku: „Jak se jinak nazývá měsíc květen?“ Na tu musí následně ve svých soutěžních skupinách odpovědět.

II. DISKUZE

Po vstupní aktivitě žáci dostanou prostor pro vyjádření svých výchozích znalostí o 1. máji. Zda je jim tento den povědomý, zda o něm již před tím slyšeli, případně jestli si dokážou vzpomenout na nějaké tradice s ním spojené a zda jim tento den připomíná ještě nějaký jiný podobný svátek.

III. VÝKLAD

1. máj je jiný název pro 1. květen. Tento den patří v naší zemi zamilovaným, podobně jako je tomu na den svatého Valentýna. V tomto případě se neobjevuje žádná postava spjata s tímto českým svátkem zamilovaných, ale dvě významné tradice. První tradicí je polibek pod rozkvetlou třešní. Chlapec má políbit dívku, aby neuschla (obdobně jako je tomu při mrskání děvčat na Velikonoce). Druhá tradice se stále dodržuje obzvláště na vesnicích. Je to stavění máje. Máj neboli májka se stavěla ze stromu. Zelený vršek máje byl ozdoben pentlemi. Malé máje stavěli chlapci před domy dívek, které měli rádi. Velká stála uprostřed vesnice. U ní se setkávali obyvatelé obce a společně se bavili.

IV. ČINNOST

Hra - Stavění máje z kostek

Soutěž mezi skupinami o postavení co nejvyšší máje tak, aby nespadla.

Klíčové kompetence: 2, 3, 6

---

¹⁴⁸ Viz Přílohy obrázek č. 4

Výroba rozkvetlé třešně

Pomůcky:

- rulička od toaletního papíru
- tvrdý barevný papír
- temperové barvy
- štětec
- nůžky
- krepový papír (bílý, růžový – může být i obyčejný barevný)
- lepidlo

Postup:

Ruličku od toaletního papíru nabarvíme hnědou temperovou barvou, aby vypadala jako kmen stromu. Z tvrdého papíru vystříháme korunu stromu a namalujeme ji na zeleno. Po zaschnutí barvy na ni lepíme pomačkané kousky krepového či barevného papíru. Ruličku na jednom konci nastříháme a zasadíme do ní korunu. Celek tvoří dojem rozkvetlé třešně.¹⁴⁹

Klíčové kompetence: 6

g) Reflexe

Na počátku tematického celku, který se věnuje dni svatého Valentýna, žáci tento svátek dokázali charakterizovat svými slovy jako svátek zamilovaných. Stejně tak dokázali popsat valentýnku jako jednu z nejdůležitějších tradic tohoto svátku. O historii žáci mnohé nevěděli, především ve spojitosti s historickou postavou svatého Valentýna, o kterém se dozvěděli alespoň prostřednictvím výkladu. Nebyli také úplně obeznámeni, kdy přesně se svátek slaví. Po ukončení tohoto tématu žáci již svátek dokázali zařadit do ročního období. Dokázali také vyjádřit smysl valentýnského přání a vyjmenovat i některé další symboly.

V porovnání s prvním májem měli žáci větší povědomí o Valentýnu. Na úvod bylo třeba objasnit samotný název máj, jenž žáci povětšinou neznali. Zatímco tradice polibku pod rozkvetlou třešní byla většinou známá, o zvyku stavění máje téměř nikdo neslyšel. Proto cílem zvolených činností bylo předně obeznámit děti s těmito českými lidovými tradicemi, jež jsou součástí naší kultury a utvrdit v nich základní znalosti tohoto svátku.

---

¹⁴⁹ Viz Přílohy obrázek č. 5

4.4 Halloween a Dušičky

- a) Věk žáků v oddělení: mladší školní věk (2. ročník ZŠ)
- b) Počet žáků v oddělení: 29 (kapacita oddělení 30 žáků)
- c) Časová dotace: 2 bloky (1 blok o délce 120 min)

d) Výukové cíle:

- **Kognitivní** - žáci budou po probraném tématu umět:

- stručně objasnit význam velikonočních svátků
- popsat velikonoční tradice
- vyjmenovat velikonoční symboly
- zařadit Velikonoce do ročního období
- rozlišit české velikonoční tradice od anglosaských

- **Psychomotorické**

- vyrobit kraslici
- nakreslit velikonoční symboly
- znázornit velikonočního zajíce
- manipulovat s barvami
- procvičit jemnou motoriku.

- **Afektivní**

- ocenit význam Velikonoc v naší kultuře, chápat nezbytnost udržování tradic

e) Klíčové kompetence, které žáci budou rozvíjet v průběhu jednotlivých činností:

- Kompetence k učení (1)
- Kompetence k řešení problémů (2)
- Kompetence komunikativní (3)
- Kompetence sociální a personální (4)
- Kompetence občanské (5)
- Kompetence pracovní (6)

f) Struktura činností 1. bloku

I. ÚVOD

Jako úvodní vstup do problematiky se četl úryvek z příběhu Jack - o'- lanterns.¹⁵⁰ Následně měli žáci za úkol přemýšlet, proč byl tento příběh zvolen.

II. DISKUZE

Vzhledem k tomu, že příběh o Jackovi se odehrává v době Halloweenu, jež je v příběhu několikrát zmiňován, žáci správně vydedukovali, že stěžejním tématem je právě Halloween. Společně pak shromažďovali informace, které již ví o tomto svátku. Zejména jeho nejtypičtější tradici koledování a s ním spjaté symboly.

Klíčové kompetence: 2, 3, 4, 5

III. VÝKLAD

Halloween je svátek, který se slaví především ve Velké Británii a v USA. Slaví se však i v dalších zemích, jako např. v Kanadě a v Austrálii. Jedná se o velmi starou tradici, kterou oslavovali již Keltové. Ti obývali území Velké Británie již před Brity. Svátek se však v té době nejmenoval Halloween, nýbrž Samhain. Slavil se ve stejný den, 31. října. Právě v tento den se údajně otvírá brána mezi světem živých a světem mrtvých. A protože se těchto duchů lidé báli, maskovali se a zapalovali lucerny, aby se ochránili před zlými duchy. Tato tradice přetrvala dodnes. Lucerny se vyřezávají z dýní. Dříve se vyřezávaly také z červené řepy či brambor, dýně byly ale levnější.

Klíčové kompetence: 1, 3, 4, 5

IV. ČINNOST

Výroba dýně z papírových proužků

Pomůcky:

- barevný papír (oranžový, zelený, dále dle fantazie – žlutý, červený)
- nůžky
- sešívačka + náplně

---

¹⁵⁰ VAVŘINOVÁ, Valburga. Abeceda Dušiček a Halloweenu. 1. vyd. Praha: Krásná paní, 2011, 63 s. Modrá hlava, sv. 8. ISBN 978-80-86713-79-3.

Postup:

Barevný papír nastříháme na tenké proužky, můžeme použít nůžky obyčejné nebo dekorativní. Proužky papíru po 4 – 8 kusech uspořádáme přes sebe do kříže a ve středu sepne k sobě sešívačkou. Konce proužků přikládáme k sobě do kruhu a po slepení všech proužků nám vznikne kulička připomínající dýni. Na dozdobení použijeme kratší zelené proužky papíru, které k dýni připevníme tak, aby vypadaly jako listy.¹⁵¹

Klíčové kompetence: 1, 6

Malování na obličej

Pomůcky:

- barvy na obličej + štětečky a houbičky na nanášení
- předlohy/ šablony k malování na obličej

Postup:

Další kreativní aktivita, která k tomuto tématu neodmyslitelně patří, je malování na obličej. Děti se mohou malovat navzájem nebo se nechat namalovat od vychovatelky. V našem případě se používají obě varianty. Malujeme podle předem připravených šablonek, které se pojí s Halloweenem např. čarodějnice, upír, duch, dýně, netopýr, zombie, atd.¹⁵²

Klíčové kompetence: 1, 3, 4, 6

g) Struktura činností 2. bloku

I. ÚVOD

V úvodu tohoto tématu žáci shlédli krátký pohádkový příběh „Chaloupka na vršku - Jak to bylo na Dušičky“.¹⁵³

II. DISKUZE

---

¹⁵¹ Viz Přílohy obrázek č. 6

¹⁵² Viz Přílohy obrázek č. 7

¹⁵³ Jak to bylo na Dušičky. *Www.youtube.com* [online]. [cit. 2018-04-19]. Dostupné z: zdroj <https://www.youtube.com/watch?v=jBP3eYUhg-o>

Po zhlédnutí krátké pohádky žáci opět společnými silami shromažďovali vědomosti, které o problematice Dušiček znali. Vzhledem k předchozímu tématu Halloweenu, o kterém měli žáci nové informace, začali tyto dvě slavnosti srovnávat.

Klíčové kompetence: 2, 3, 4, 5

III. VÝKLAD

Dušičky se slaví 2. listopadu. Jiný název tohoto svátku zní Památka všech zemřelých. To znamená, že tento den vzpomínáme na blízké osoby, které již zemřeli. Lidé chodí na hřbitov, zapalují svíčky a modlí se za duše zemřelých. Na rozdíl od Halloweenu se jedná o vážný a tichý svátek. Vděčíme mu však za vznik sladkých věnečků a rakviček, které se v minulosti na tento den připravovaly. Peklo se také cukroví, které svým tvarem připomínalo kosti.

Klíčové kompetence: 1, 3, 4, 5

IV. ČINNOSTI

Hra Dušičky

Pravidla:

„Nejdříve se vybere jeden 'hrobař' a ten se postaví doprostřed místnosti.

Ostatní - 'dušičky' - se rozmístí někde u kraje (např. u stěny pokud jste v místnosti) se zhruba stejnými rozestupy. Tam jsou jejich 'hrobečky'.

Všechny 'dušičky' se snaží dostat doprostřed (protože si chtějí s ostatními 'zapálit svíčku u hrobečku') a chytout se za ruce tak aby je 'hrobař' neviděl se hýbat. Ten se může pohybovat libovolně po prostoru. Pokud uvidí někoho, že se hýbe, řekne jeho jméno a on se musí vrátit zpět ke svému 'hrobečku'. Hra trvá tak dlouho, dokud se všechny 'dušičky' nedostanou doprostřed a nechytou se spolu za ruce - vytvoří kruh. Tím si jakoby 'zapálí svíčky u svých hrobečků.'¹⁵⁴

Klíčové kompetence: 2, 3, 6

Pracovní listy

Vyrobila jsem si jednoduché pracovní listy psané vlastní rukou k tématu Dušiček.¹⁵⁵

Klíčové kompetence: 1, 6

---

¹⁵⁴Dušičky. *Hranostaj* [online]. [cit. 2018-10-12]. Dostupné z: <https://www.hranostaj.cz/hra4124>

¹⁵⁵ Ukázka viz Přílohy obrázek č. 8

h) Reflexe

V počátcích tematického celku žáci dokázali rozlišovat mezi jednotlivými slavnostmi. Halloween řadili již od počátku k zahraničnímu svátku. Dokázali pojmenovat jeho nejtypičtější symbol - dýni. Nevěděli už bližší souvislosti, co se historického původu slavnosti týče. Slavnost dokázali zařadit do ročního období, ale přesná data se jim pletla. Halloween žáci správně spojili s koledováním a Dušičky s návštěvou hřbitova. Přesný důvod ovšem neznali.

Po skončení tématu se žáci lépe orientovali v problematice. Většina žáků dokázala určit přibližně dny těchto svátků, jednotlivci dokonce přesné datum. Po daném výkladu, a činnostmi s nimi spojenými, žáci svými slovy dokázali charakterizovat podstatu obou slavností a jejich rozdíly. Tomu přispěl i odlišný výběr aktivit, který sám o sobě vyjadřuje odlišnost způsobu vzpomínky na mrtvé. Žáci tedy dokázali jednoduše rozlišit, že Halloween je veselé povahy, zatímco Dušičky jsou pochmurné.

Závěr

Předložená bakalářská práce popisuje vybrané svátky -Vánoce, Velikonoce, Svátek sv. Valentýna, První máj, Halloween, Dušičky - a zaměřuje se na jejich původ a vzájemné prolínání českých a anglosaských tradic. Hlavním cílem bylo využít tyto informace při práci s žáky ve školní družině, reflektovat jejich dosavadní znalosti, zjistit, zda již v mladším školním věku umí rozlišit kulturu českou od zahraniční a dále rozšiřovat a utvrzovat nově získané znalosti, vědomosti a dovednosti.

Bakalářská práce přináší vedle faktických poznatků v teoretické části, také praktickou část, která je koncipována jako metodický plán činností ve školní družině týkajících se problematiky významných svátků, jejich tradic a symbolů.

Práce je tedy členěna na teoretickou a praktickou část. Teoretická část je zaměřena na popis školní družiny jako školského zařízení a průběh a náplň činností, které v něm probíhají. Dále se teoretická část zaměřuje na multikulturní výchovu, její cíle a postavení v rámci edukace. Poslední kapitola se zabývá charakteristikou nejvýznamnějších svátků. Všechny tyto poznatky teoretické části byly využity pro tvorbu metodického plánu v praktické části.

Metodický plán je členěn do čtyř celků (Vánoce, Velikonoce, Svátek sv. Valentýna a První máj, Halloween a Dušičky). Každý celek se dělí do dvou až tří bloků. Jeden blok popisuje průběh činností, které lze s žáky stihnout přibližně za jedno odpoledne strávené ve školní družině. Činnosti byly zvoleny tak, aby práce s žáky byla různorodá.

Metodický plán poskytl na základě úvodních činností informace, které žáci již mají o dané problematice jednotlivých svátků. Následné činnosti vědomostní a kreativní dále rozšiřovaly a utvrzovaly dosavadní znalosti žáků. Na konci každého tematického celku se nachází reflexe, která shrnuje znalosti výchozí a získané, které informace byly obtížné a které si žáci rychle osvojili.

Závěrem lze říci, že vytvořený metodický plán je příkladem toho, jak se dá pracovat s dětmi ve školní družině. Může sloužit jako podklad pro tvorbu jiných metodických plánů zaměřených na práci se staršími dětmi a jiná témata

Použitá literatura

FÜHRMANN-VÍZDALOVÁ, Ivana. *24 adventních příběhů*. Praha: Egmont, 1993, 40 s. ISBN 80-85817-09-8.

HÁJEK, Bedřich. *Jak vytvořit vzdělávací program pro školní družiny*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 125 s. ISBN 978-80-7367-233-1.

HEŘMANOVÁ, Jana a Milan MACEK. *Metodika pro podporu tvorby školního vzdělávacího programu ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. V Praze: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Odbor pro mládež, 2009, 110 s. ISBN 978-80-86784-77-9.

PÁVKOVÁ, Jiřina a Bedřich HÁJEK. *Školní družina*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, 154 s. ISBN 80-7178-751-5.

POLÁKOVÁ, Jana a Eva VEČERKOVÁ. *Ježíšek nebo Santa Klaus. A co dostanou u sousedů?*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2015, 53 s. ISBN 978-80-7028-460-5.

PRŮCHA, Jan. *Multikulturní výchova: teorie - praxe - výzkum*. Vyd. 1. Praha: ISV, 2001, 211 s. Pedagogika. ISBN 80-85866-72-2.

PRŮCHA, Jan. *Multikulturní výchova: příručka (nejen) pro učitele*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Triton, 2011, 167 s.

STEHLÍKOVÁ BABYRÁDOVÁ, Hana a Radka VEJRYCHOVÁ. *Multikulturní výchova cestou výtvarné a dramatické dílny: metodické listy pro učitele základních i středních škol*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2013, 112 s. ISBN 978-80-210-6653-3.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Lidové tradice: původ lidových tradic, zvyky, pověry, pranostiky, říkadla a hry*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 2009, 253 s. ISBN 978-80-7346-096-9.

ŠVINGALOVÁ, Dana. *Úvod do multikulturní výchovy*. Vyd. 1. Liberec: Liberecké romské sdružení, 2007, 112 s. ISBN 978-80-903953-0-5.

VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda Vánoc*. Praha: Krásná paní, 2010, 63 s. ISBN 978-80-86713-69-4.

VAVŘINOVÁ, Valburga. *Malá encyklopedie Vánoc*. 2. vyd. Praha: Libri, 2001, 286 s.

VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda Velikonoc*. Praha: Krásná paní, 2011, 63 s. ISBN 978-80-86713-68-7.

VAVŘINOVÁ, Valburga. *Malá encyklopedie Velikonoc*. Praha: Libri, 2006, 379 s. ISBN 80-7277-292-9.

VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda sv. Valentina*. 1. vyd. Praha: Krásná paní, 2012, 63 s. Modrá hlava, sv. 9. ISBN 978-80-86713-83-0.

VAVŘINOVÁ, Valburga. *Abeceda Dušiček a Halloweenu*. 1. vyd. Praha: Krásná paní, 2011, 63 s. Modrá hlava, sv. 8. ISBN 978-80-86713-79-3.

VEČERKOVÁ, Eva. *Obyčeje a slavnosti v české lidové kultuře*. Vydání první. V Praze: Vyšehrad, 2015, 508 s. ISBN 978-80-7429-627-7.

Internetové zdroje

Školní družiny. *Ministerstvi školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. 2018[cit. 2018-03-20]. Dostupné z: www.msmt.cz/mladez/skolni-druziny

Alban Arthuan. *Boii.cz* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.boii.cz/alban-arthuan>

Vánoce a tradiční zimní slunovrat. Historie jak ji možná neznáte. *Čítárny* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.citarny.cz/index.php/vanoce-historie-jak-ji-neznate>

Světcí k nám hovoří...: *Sv. Štěpán* [online]. [cit. 2018-02-27]. Dostupné z: <http://catholica.cz/?id=4907>

Bílá sobota a Velikonoční noc (vigilie). *Velikonoce* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://velikonoce.vira.cz/clanky/bila-sobota-a-velikonocni-noc-vigilie.html>

Na počátku bylo vejce; historie kraslic, křepelčí i jiná vajíčka. *IReceptář.cz* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.ireceptar.cz/zajimavosti/na-pocatku-bylo-vejce-historie-kraslic-krepelci-i-jina-vajicka/>

Velikonoce. *Angličtina bez biflování* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.anglictina-bez-biflovani.cz/velikonoce>

Svátky. *ILondýn.com* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.ilondyn.com/informace/svatky/>

NEKOLNÁ, Lucie. Líbání na prvního máje pod rozkvetlým stromem není příliš starou tradicí. *Příbramský deník.cz* [online]. [cit. 2018-02-20]. Dostupné z: https://pribramsky.denik.cz/zpravy_region/libanka20090428.html

Slavnost Všech svatých a Vzpomínka na věrné zemřelé. *Katolik.cz* [online]. [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: www.katolik.cz/texty/view.asp?cis=155

Co vše víme o americkém svátku Halloween?. *Angličtina bez biflování* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.anglictina-bez-biflovani.cz/halloween>

Halloween je za dveřmi. Kde se vzal a jak ho oslavit. *Amerika.cz* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.amerika.cz/clanek/halloween-je-za-dvermi-kde-se-vzal-jak-ho-oslavit>

Učíme se v souvislostech. *Old.zsbreznice.cz* [online]. [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: old.zsbreznice.cz/ucimevsouvislostech/

Vyluštěte si vzkaz. *Dětské stránky* [online]. [cit. 2017-10-12]. Dostupné z: <https://www.detskestranky.cz/wp-content/uploads/2016/03/Vzkaz.pdf>

Jak to bylo na Dušičky. *Www.youtube.com* [online]. [cit. 2017-10-02]. Dostupné z: zdroj <https://www.youtube.com/watch?v=jBP3eYUhg-o>

Seznam příloh

Obrázek č. 1

Velikonoční slovní úlohy:

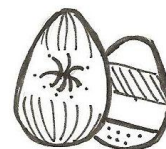
- 1) V Bubovicích chodilo rachtat 15 kluků a 10 děvčat. Kolik dětí chodilo rachtat celkem? Při závěrečném koledování 3 děti chyběly. Kolik dětí koledovalo?

- 2) Na pečení velikonočního beránka maminka spotřebovala 6 vajec. Na pečení jídášů spotřebovala 3 vejce. 20 vajec obarvila pro koledníky. Kolik spotřebovala celkem vajec?

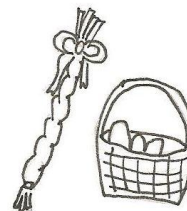
- 3) Děti barvily velikonoční vajíčka. Maminka jim dala 20 vajíček. 6 vajíček obarvily na zeleno, 7 vajíček na žluto, 5 vajíček obarvily červeně. Kolik vajíček zůstalo bílých?

- 4) Kachně se líhla kachňátka. Jeden den se jich vylíhlo 5, druhý den 7. Pod kachnou zůstala ještě 4 vejce. Kolik kachňat se má ještě vylíhnout? Kolik bylo pod kachnou nasazeno vajec?

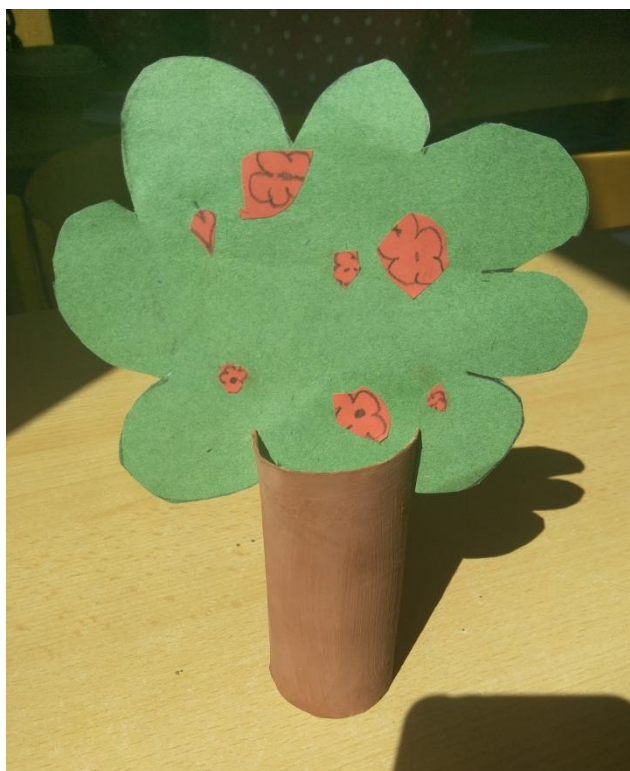
- 5) Na velikonoční pondělí chodil Matěj s pomlázkou koledovat. Od Lucky vykoledoval za vyšlupání 3 vajíčka, u Julinky dostal 4 vejce a čokoládového zajíčka. Potom navštívil ještě sestry Růžičkovy. Od každé si vykoledoval po dvou vajíčkách. Jedno vejce cestou snědl. Kolik vajíček si přinesl domů.

Obrázek č. 4

Obrázek č. 5

Obrázek č. 6

Obrázek č. 7

Obrázek č. 8

				s	u	D	i	č	k	y
					r	U	c	e		
				š	i	Š	k	y		
			h	ř	b	I	t	o	v	
			s	v	í	Č	k	y		
				k	u	K	a	č	k	a
k	v	ě	t	i	n	Y				

1. Jak říkají v pohádkách osobám, které novorozencům věští budoucnost?
2. Jak se nazývají horní končetiny?
3. Co padá na podzim z jehličnatých stromů?
4. Kam si chodíme zavzpomínat na naše blízké zemřelé?
5. Co zapalujeme na hrobech zesnulých?
6. Který pták klade vajíčka do cizích hnízd?
7. Co dáváme do vázy?